

2013

Informacje dotyczące adekwatności kapitałowej Raiffeisen Bank Polska S.A.

według stanu na 31 grudnia 2013 r.

CALABY

U.S. Markets

Industrial Average 8586.74

Spis treści

SPIS TREŚCI	3
SPIS TABEL	5
SPIS SCHEMATÓW	6
SPIS WYKRESÓW	6
WYKAZ SKRÓTÓW I DEFINICJI	7
1. WPROWADZENIE	9
2. PODSTAWOWE INFORMACJE O BANKU	10
3. ORGANIZACJA PROCESU ZARZĄDZANIA RYZYKIEM	12
4. RYZYKO KREDYTOWE	14
4.1. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM	14
4.2. POMIAR RYZYKA KREDYTOWEGO	15
4.2.1. SYSTEM RATINGOWY	15
4.2.2. METODY POMIARU	16
4.2.3. JAKOŚĆ MODELI	17
4.3. PORTFEL KREDYTOWY	18
4.3.1. KONCENTRACJA	18
4.3.2. STRUKTURA PORTFELA	18
4.3.3. ZABEZPIECZENIA	21
4.3.4. SEKURYTYZACJA	23
4.4. RYZYKO KREDYTOWE KONTRAHENTA	24
4.5. EKSPOZYCJE KAPITAŁOWE NIEUWZGLĘDNIONE W PORTFELU HANDLOWYM	25
4.6. ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI	26
4.6.1. PODEJŚCIE I METODY PRZYJĘTE DO USTALENIA KOREKT WARTOŚCI I REZERW	27
4.6.2. EKSPOZYCJE Z ROZPOZNANĄ UTRATĄ WARTOŚCI I PRZETERMINOWANE	27
4.6.3. KOREKTY WARTOŚCI I REZERW	29
4.7. WYMOGI KAPITAŁOWE Z TYTUŁU RYZYKA KREDYTOWEGO	30
5. RYZYKO RYNKOWE	35
5.1. RYZYKO PŁYNNOŚCI	36
5.2. RYZYKO WALUTOWE	37
5.3. RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ	39
6. RYZYKO OPERACYJNE	42
6.1. CEL ZARZĄDZANIA RYZYKIEM OPERACYJNYM	42
6.2. APETYT NA RYZYKO OPERACYJNE	42
6.3. ORGANIZACJA PROCESU ZARZĄDZANIA RYZYKIEM OPERACYJNYM	42
6.4. ZAKRES I RODZAJ SYSTEMÓW RAPORTOWANIA I POMIARU RYZYKA OPERACYJNEGO	43
6.5. WYMOGI KAPITAŁOWE Z TYTUŁU RYZYKA OPERACYJNEGO	43
6.6. SUMA STRAT BRUTTO Z TYTUŁU ZDARZEŃ RYZYKA OPERACYJNEGO W ROKU 2013	43
7. ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM	45
7.1. PLANOWANIE KAPITAŁOWE	45
7.2. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA	46
7.3. BAZA KAPITAŁOWA	46
7.4. WSPÓŁCZYNNIK WYPŁACALNOŚCI	48
8. KAPITAŁ EKONOMICZNY	49
8.1. STRATEGIA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM	49

8.2.	KWANTYFIKACJA RYZYKA	49
8.3.	SYSTEM ZARZĄDZANIA RYZYKIEM	50
8.3.1.	WARSTWA RAMOWA	50
8.3.2.	WARSTWA RAPORTOWO-KONTROLNA	50
8.4.	METODYKA POMIARU RYZYKA	51
8.5.	WARTOŚĆ KAPITAŁU EKONOMICZNEGO	52
8.6.	WARSTWA RAMOWA PROCESU OCENY ADEKWATNOŚCI KAPITAŁU WEWNĘTRZNEGO	52
9.	POLITYKA ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZEŃ OSÓB ZAJMUJĄCYCH STANOWISKA KIEROWNICZE	54
9.1.	PROCES USTALENIA POLITYKI ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZEŃ	54
9.2.	NAJWAŻNIEJSZE INFORMACJE DOTYCZĄCE KSZTAŁTOWANIA WYNAGRODZEŃ, W TYM WYNAGRODZEŃ ZALEŻNYCH OD WYNIKÓW	55
9.3.	KRYTERIA OCENY WYNIKÓW STANOWIĄCYCH PODSTAWĘ UPRAWNIEŃ DO ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZENIA	55
9.4.	GŁÓWNE PARAMETRY ORAZ ZASADY USTALANIA WYNAGRODZEŃ OSÓB ZAJMUJĄCYCH STANOWISKA KIEROWNICZE W BANKU	56
9.5.	ZBIORCZE INFORMACJE ILOŚCIOWE DOTYCZĄCE WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA Z PODZIAŁEM NA LINIE BIZNESOWE	56

Spis tabel

TABELA 1.	JEDNOSTKI POWIĄZANE Z RAIFFEISEN BANK POLSKA S.A.	10
TABELA 2.	SYSTEM KOMITETÓW RYZYKA W RAIFFEISEN BANK POLSKA S.A.	13
TABELA 3.	ŁĄCZNA KWOTA EKSPozyCJI WG WYCENY BILANSOWEJ BEZ UWZGLĘDNIENIA SKUTKÓW OGRA NICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO WG ZAPADALNOŚCI REZYDUALNEJ	19
TABELA 4.	ŁĄCZNA KWOTA EKSPozyCJI WG WYCENY BILANSOWEJ BEZ UWZGLĘDNIENIA SKUTKÓW OGRA NICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO WG GŁÓWNYCH GRUP EKD	20
TABELA 5.	STRUKTURA GEOGRAFICZNĄ PORTFELA KREDYTOWEGO BANKU	21
TABELA 6.	NALEŻNOŚCI OBJĘTE SEKURYZACJĄ.....	23
TABELA 7.	INFORMACJE DOTYCZĄCE RYZYKA KREDYTOWEGO KONTRAHENTA.....	24
TABELA 8.	EKSPozyCJE KAPITAŁOWE NIEUWZGLĘDNIANE W PORTFELU HANDLOWYM W PODZIALE ZE WZGLĘDU NA CEL NABYCIA.....	25
TABELA 9.	ANALIZA NALEŻNOŚCI BILANSOWYCH POD KĄTEM UTRATY WARTOŚCI	28
TABELA 10.	UZGODNIENIE ZMIANY STANÓW KOREKT WARTOŚCI	29
TABELA 11.	WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH WARTOŚĆ NALEŻNOŚCI	30
TABELA 12.	PIERWOTNA EKSPozyCJA PRZED CZYNNIKAMI KONWERSJI BĘDĄCA PODSTAWA KALKULACJI AKTYWÓW WAŻONYCH RYZYKIEM (RWA)	30
TABELA 13.	AKTYWA WAŻONE RYZYKIEM (RWA) I WYMOGI KAPITAŁOWE Z TYTUŁU RYZYKA KREDYTOWEGO (RGC)	31
TABELA 14.	EKSPozyCJE W PODZIALE NA STOPNIE JAKOŚCI KREDYTOWEJ	33
TABELA 15.	TECHNIKI OGRA NICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO	34
TABELA 16.	STATYSTYKI POZIOMU WARTOŚCI ZAGROŻONEJ W 2013 ROKU.....	39
TABELA 17.	LUKA PRZESZACOWANIA STOPY PROCENTOWEJ	40
TABELA 18.	WARTOŚĆ ZMIANY WYNIKU FINANSOWEGO W OKRESIE ROCZNYM PRZY PRZESUNIĘCIU KRZYWYCH O 100 PUNKTÓW BAZOWYCH W PODZIALE NA WALUTY	41
TABELA 19.	SUMA STRAT BRUTTO Z TYTUŁU ZDARZEŃ RYZYKA OPERACYJNEGO ODNOTOWANYCH W 2013 ROKU W RBPL	43
TABELA 20.	ZESTAWIENIE WARTOŚCI SKŁADNIKÓW FUNDUSZY WŁASNYCH.....	47
TABELA 21.	WSPÓŁCZYNNIK WYPŁACALNOŚCI ORAZ MINIMALNE WYMOGI KAPITAŁOWE BANKU	48
TABELA 22.	WARTOŚCI KAPITAŁU EKONOMICZNEGO	52
TABELA 23.	RYZYKA ZDEFINIOWANE JAKO MATERIALNE W KONTEKŚCIE KALKULACJI KAPITAŁU EKONOMICZNEGO	53
TABELA 24.	ZBIORCZE INFORMACJE ILOŚCIOWE DOTYCZĄCE WYSOKOŚCI WYNAGRODZEŃ ZA 2013 ROK Z PODZIAŁEM NA LINIE BIZNESOWE I OBSZARY ZARZĄDZANIA RAIFFEISEN BANK POLSKA S.A. (W ZŁ)	56

Spis schematów

SCHEMAT I - PROCES ZARZĄDZANIA I MONITOROWANIA RYZYKA W BANKU KOMITET WALIDACJI MODELI (BEZ RYZYKA) I BANKOWOŚĆ DETALICZNA	12
SCHEMAT II - PROCES ZARZĄDZANIA KAPITAŁEM.....	45
SCHEMAT III - PROCES ZARZĄDZANIA KAPITAŁEM W KONTEKŚCIE PROCESU ADEKWATNOŚCI KAPITAŁU WEWNĘTRZNEGO.....	51

Spis wykresów

WYKRES 1 MINIMALNE WYMOGI KAPITAŁOWE (RGC) Z TYTUŁU RYZYKA KREDYTOWEGO W 2013 ROKU	31
WYKRES 2 AKTYWA WAŻONE RYZYKIEM (RWA) W PODZIALE NA KONSOLIDOWANE SPÓŁKI	32
WYKRES 3 AKTYWA WAŻONE RYZYKIEM (RWA) W PODZIALE NA TYP EKSPOZYCJI.....	32
WYKRES 4 PODZIAŁ EKSPOZYCJI ZABEZPIECZONEJ ZE WZGLĘDU NA GŁÓWNE RODZAJE ZABEZPIECZEŃ.....	34
WYKRES 5 POZIOM KREDYTÓW I DEPOZYTÓW KLIENTOWSKICH W 2013 ROKU.....	37
WYKRES 6 WARTOŚĆ ZAGROŻONA Z TYTUŁU RYZYKA WALUTOWEGO W 2013 ROKU.	38
WYKRES 7 WARTOŚĆ ZAGROŻONA Z TYTUŁU RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ W KSIĘDZE HANDLOWEJ W 2013 ROKU	41

Wykaz skrótów i definicji

RBPL	– Raiffeisen Bank Polska S.A.
RLPL	– Raiffeisen Leasing Polska S.A.
RIA	– Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o.
RZB	– Raiffeisen Zentralbank Oesterreich AG
RBI	– Raiffeisen Bank International AG
RI	– Raiffeisen International Bank-Holding
Jednostka Dominująca Bank	– Raiffeisen Bank International AG
	– Raiffeisen Bank Polska S.A. oraz jego podmioty zależne podlegające konsolidacji
Grupa	– Grupa Raiffeisen Bank International AG
KNF	– Komisja Nadzory Finansowego
Uchwała	– Uchwała Komisji Nadzoru Finansowego nr 76/2010 z dnia 10 marca 2010 roku wraz z późniejszymi zmianami.
ALCO	– Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami
default	– utrata wartości ekspozycji
PD	– prawdopodobieństwo wystąpienia default (<i>Probability of Default</i>)
LGD	– strata w wyniku niewypłacalności (<i>Loss Given Default</i>)
CCF	– współczynnik konwersji kredytowej dla części pozabilansowej ekspozycji (<i>Credit Conversion Factor</i>)
EAD	– wartość ekspozycji banku na moment wystąpienia zdarzenia default (<i>Exposure At Default</i>)

Dokument stanowi realizację Polityki Informacyjnej w zakresie ogłaszania przez Raiffeisen Bank Polska S.A informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu, wynikającej z postanowień Uchwały Nr 385/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 roku wraz z późniejszymi zmianami.

O ile nie podano inaczej, wszystkie dane liczbowe w dokumencie zaprezentowano według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku, w tys. zł, w ujęciu skonsolidowanym.

1. Wprowadzenie

Ryzyko w Banku występuje zarówno w wyniku jego świadomego i celowego podejmowania, nakierowanego na generowanie pozytywnych rezultatów finansowych jak i jako efekt uboczny prowadzonej działalności.

Bank stosuje w swojej działalności aktywne podejście do zarządzania ryzykiem polegające na jego identyfikacji, pomiarze, monitorowaniu i ograniczaniu.

Bank stosuje zasadę, że celowe podejmowanie ryzyka w celu osiągnięcia pozytywnych rezultatów finansowych może mieć miejsce jedynie w odniesieniu do ryzyk, które są aktywnie zarządzane – przez co należy rozumieć zdolność Banku do aktywnego kształtowania wielkości podejmowanego ryzyka w kontrolowanym środowisku, gdzie zapewniona jest jego właściwa identyfikacja, pomiar, monitorowanie i efektywny system limitów. W odniesieniu do pozostałych ryzyk Bank dąży do ograniczania ich wielkości i wpływu na wynik finansowy.

System identyfikacji, pomiaru, monitorowania i ograniczania ryzyka w Banku oparty jest na trzech, dopasowanych elementach:

- strukturze organizacyjnej – obejmującej podział zadań i kompetencji, w tym wyraźne wskazania funkcji realizowanych przez poszczególne jednostki organizacyjne w procesie zarządzania i kontroli ryzyka,
- metodach monitoringu, pomiaru i szacowania ryzyka – stanowiących warunek prawidłowej identyfikacji przez Bank ponoszonego ryzyka,
- działaniach skoncentrowanych na zapewnieniu, że profil podejmowanego ryzyka odpowiada apetytowi na ryzyko wyrażonemu w przyjętych planach strategicznych.

2. Podstawowe informacje o Banku

Raiffeisen Bank Polska S.A. (RBPL) jest instytucją działającą na polskim rynku finansowym od 1991 roku na mocy licencji bankowej wydanej w 1990 roku przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

Bank należy do austriackiej Grupy Raiffeisen, która jest wiodącą grupą bankową w Europie Środkowo-Wschodniej. Inwestycje RBI w Polsce koncentrują się na prowadzeniu działalności w zakresie bankowości detalicznej, korporacyjnej oraz działalności inwestycyjnej, leasingowej i faktoringowej na terenie Polski.

100% udziałów w RBPL posiada Raiffeisen Bank International AG (RBI), który powstał z obszarów wydzielonych z Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (RZB) i Raiffeisen International Bank-Holding AG (RI). RBI jest podmiotem zależnym RZB objętym konsolidacją. RZB posiada 78,5% akcji RBI. Pozostała część kapitału akcyjnego jest w wolnym obrocie na wiedeńskiej giełdzie papierów wartościowych, na której Raiffeisen notowany jest od 2005 roku.

Do chwili zatwierdzenia sprawozdania finansowego RBPL za 2012 r. przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, które miało miejsce w dniu 29 marca 2013 roku, Eurobank Ergasias S.A., na mocy odpowiednich umów sprzedaży i użytkowania akcji RBPL na rzecz RBI zawartych w dniu 15 października 2012 roku, posiadał 13% akcji RBPL.

Do czasu przeniesienia własności akcji Eurobank pozostawał współdziałowcem RBPL, jednak bez prawa wykonywania głosu z tych akcji, a z rad nadzorczych Jednostki Dominującej i Polbank EFG ustąpili jego przedstawiciele.

Zgodnie z art. 336 § 1 Kodeksu Spółek Handlowych akcje objęte przez Eurobank jako obejmowane w zamian za wkład niepieniężny pozostawały imiennymi i nie zostały zbyte ani zastawione do dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego za rok 2012 przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy.

W dniu 31 grudnia 2012 roku, zgodnie z art. 492 & 1 pkt. 1 ustawy Kodeks spółek handlowych, nastąpiło połączenie prawne poprzez przejęcie całego majątku Polbank EFG S.A. przez Jednostkę Dominującą. Obecnie RBPL działa pod marką handlową Raiffeisen Polbank.

RBPL współpracuje ściśle z innymi spółkami w ramach grupy działającymi na rynku polskim. Ich lista została zaprezentowana poniżej.

Tabela 1. Jednostki powiązane z Raiffeisen Bank Polska S.A.

Nazwa podmiotu	Przedmiot działalności	Metoda konsolidacji
Raiffeisen Leasing Polska S.A.	Leasing środków trwałych oraz pośrednictwo w udzielaniu kredytu samochodowego RBPL.	Spółka konsolidowana metodą pełną. 50% udziałów w spółce posiada RBPL, pozostałe 50% udziałów w spółce posiada Raiffeisen Leasing International GmbH.
Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o.	Kreowanie produktów oraz programów ubezpieczeniowych dla klientów instytucji finansowych.	Spółka konsolidowana metodą pełną. 100% udziałowcem spółki jest RLPL.
Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o.	Pośrednictwo w sprzedaży produktów bankowych RBPL.	Spółka wyłączona z konsolidacji z uwagi na nieistotność dla właściwego obrazu sytuacji finansowej Grupy. RBPL posiada 99,99% udziałów w spółce. Udziały spółki stanowią pomniejszenie funduszy własnych Banku.
Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o.	Doradztwo finansowe	Spółka wyłączona z konsolidacji z uwagi na nieistotność dla właściwego obrazu sytuacji finansowej Grupy. RBPL posiada 49,98% udziałów w spółce. Pozostałe 50,02% udziałów w spółce posiada Raiffeisen Investment AG Udziały spółki stanowią pomniejszenie funduszy własnych Banku.
Leasing Poland Sp. z o.o.	Leasing środków trwałych, usługi finansowe dla klientów m.in. pożyczki.	Spółka wyłączona z konsolidacji z uwagi na nieistotność dla właściwego obrazu sytuacji finansowej Grupy. 100% udziałowcem spółki jest RBPL. Udziały spółki stanowią pomniejszenie funduszy własnych Banku.

Nazwa podmiotu	Przedmiot działalności	Metoda konsolidacji
Raiffeisen - Leasing Service Sp. z o.o.	Obsługa RLPL w zakresie przechowywania, przygotowywania i aktywnej sprzedaży przedmiotów powindykacyjnych lub pokontraktowych, w tym głównie pojazdów mechanicznych i środków transportu.	Spółka wyłączona z konsolidacji z uwagi na nieistotność dla właściwego obrazu sytuacji finansowej Grupy. 100% udziałowcem spółki jest RLPL.
RI Inwestycje Sp. z o.o.	Zarządzanie rynkami finansowymi, działalność maklerska związana z rynkiem papierów wartościowych i towarów giełdowych.	Spółka wyłączona z konsolidacji z uwagi na nieistotność dla właściwego obrazu sytuacji finansowej Grupy. 100% udziałowcem spółki jest Raiffeisen Investment Polska Sp. z o.o.
Telpol 3 SA w likwidacji	Badanie rynku i opinii publicznej	Spółka wyłączona z konsolidacji z uwagi na nieistotność dla właściwego obrazu sytuacji finansowej Grupy. 100% udziałowcem spółki jest RBPL.

W dniu 28 czerwca 2013 roku nastąpiło połączenie spółek Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o. (RFSP) i Poldystrybucja Sp. z o.o. na podstawie art.492 § 1 pkt. 1 k.s.h., tj. poprzez przeniesienie całego majątku spółki Poldystrybucja (Spółka Przejmowana) na RFSP (Spółka Przejmująca) w zamian za udziały spółki RFSP. Nie występują istotne istniejące lub przewidywane przeszkody natury prawnej lub praktycznej w szybkim przekazaniu funduszy własnych albo spłacie zobowiązań między podmiotem dominującym a podmiotami zależnymi działającymi w ramach Banku.

Akcjonariuszami RLPL dysponującymi 50% pakietami akcji spółki jest RBPL oraz Raiffeisen-Leasing International GmbH. Jedynym udziałowcem Spółki Raiffeisen Insurance Agency Sp. z o.o. jest Raiffeisen – Leasing Polska S.A.

Spółka RLPL jest klasyfikowana jako zależna ze względu na posiadanie przez RBPL kontroli nad polityką finansową i operacyjną jednostki. Znajduje to odzwierciedlenie między innymi w ścisłej współpracy w procesie zarządzania ryzykiem, powiązania kanałów dystrybucji, ustalaniu wspólnej oferty produktowej, polityki rachunkowości oraz polityki podatkowej. Spółka RIA jest podmiotem pośrednio zależnym od RBPL.

W podmiotach zależnych nieobjętych konsolidacją nie występują niedobór kapitału rozumiany jako różnica między faktycznymi funduszami własnymi i minimalnym wymogiem kapitałowym, spółki nie podlegają bowiem przepisom dotyczącym adekwatności kapitałowej.

Bank stosuje do wyliczania wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego, rynkowego i operacyjnego metodę standardową określoną w Uchwale.

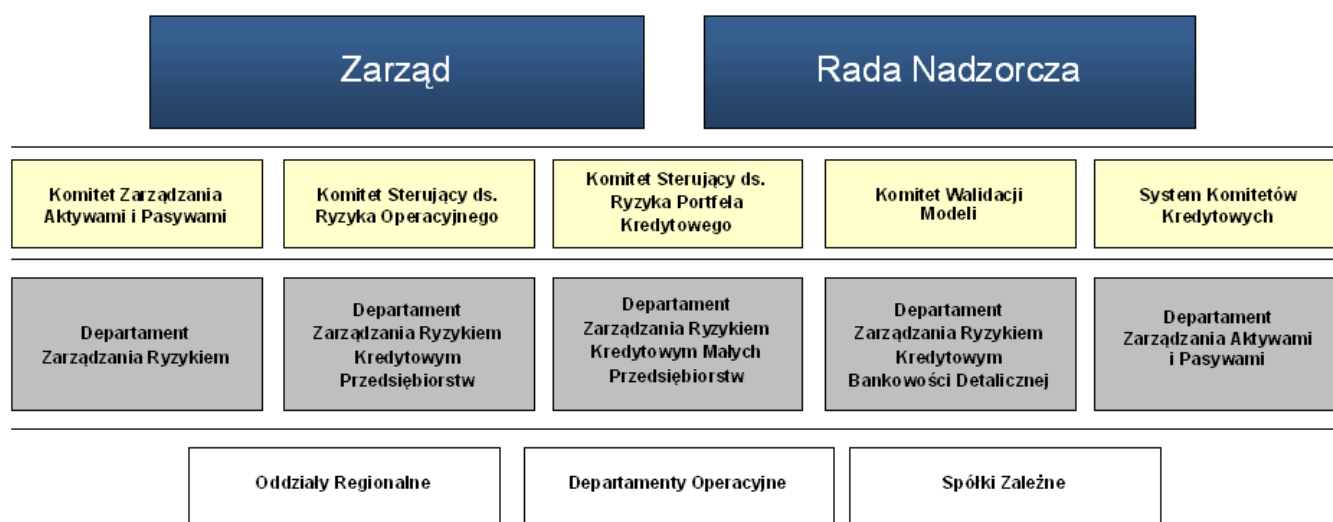
3. Organizacja procesu zarządzania ryzykiem

Proces zarządzania i monitorowania ryzyka w Banku stanowi proces przebiegający na wielu poziomach.

- Decyzji podejmowanych przez Radę Nadzorczą oraz Zarząd Banku m.in. w ramach systemu komitetów ryzyka.
- Kontroli realizowanej przez Departament Zarządzania Ryzykiem (RBPL i RLPL), Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Bankowości Detalicznej, Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw, Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Małych Przedsiębiorstw a także Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami.
- Operacyjnego zarządzania ryzykiem – realizowanego na poziomie poszczególnych jednostek organizacyjnych podejmujących ryzyko.

W skład Zarządu Banku wchodzi Prezes, trzech Wiceprezesów i trzech Członków Zarządu.

Schemat I - Proces zarządzania i monitorowania ryzyka w Banku

Podstawowym założeniem przyjętym przy konstruowaniu systemu zarządzania i kontroli ryzyka jest rozdzielenie jednostek organizacyjnych kontrolujących ryzyko od jednostek biznesowych a więc podejmujących ryzyko, co zostało odzwierciedlone w strukturze organizacyjnej Banku.

Jednostki organizacyjne posiadające kompetencje zapewnienia poprawności, zgodności i jakości zarządzania organizacją oraz rozwoju organizacji Banku podlegają bezpośrednio Prezesowi Zarządu.

Piony operacyjne, skupiające jednostki organizacyjne Banku, są nadzorowane przez Wiceprezesów oraz Członków Zarządu.

Zasady zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka wdrażane są na podstawie pisemnych strategii, polityk i zasad.

Tabela 2. System komitetów ryzyka w Raiffeisen Bank Polska S.A.

Nazwa komitetu	Zakres odpowiedzialności
Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami	Zatwierdzanie zasad zarządzania ryzykiem w odniesieniu do ogólnej zdolności Banku do podejmowania ryzyka. Alokacja kapitału do poszczególnych obszarów ryzyka. Monitorowanie realizacji przyjętej strategii zarządzania aktywami i pasywami Banku.
Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego	Zatwierdzanie zasad oraz monitorowanie realizacji polityki i strategii zarządzania ryzykiem operacyjnym.
Komitet Sterujący ds. Ryzyka Portfela Kredytowego	Rozwój i wdrażanie polityk i strategii zarządzania ryzykiem kredytowym. Monitorowanie ryzyka portfela kredytowego. Analiza wpływu czynników zewnętrznych na ryzyko portfela kredytowego.
Komitet Walidacji Modeli Ryzyka	Budowa i rozwój oraz utrzymanie modeli wykorzystywanych w Banku do pomiaru ryzyka, tworzenia prognoz makroekonomicznych, planowania finansowego. Ocena jakości stosowanych modeli. Estymacja parametrów oraz kalkulacji miar ryzyka. Ocena adekwatności kapitałowej (ICAAP). Zapewnienie zgodności regulacyjnej w obszarze oceny adekwatności kapitałowej, procesów pomiaru ryzyka, modeli i metodologii.
System Komitetów Kredytowych	Podejmowanie decyzji kredytowych w ramach przyznanych kompetencji.

Ponadto w Banku działa Komitet Audytu, który raportując bezpośrednio do członków Rady Nadzorczej umożliwia Radzie niezależną kontrolę nad profilem ryzyka Banku.

4. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe to ryzyko poniesienia strat w wyniku niedotrzymania warunków umowy kredytowej przez kontrahenta lub ryzyko spadku wartości ekonomicznej wierzytelności banku w wyniku pogorszenia się zdolności kontrahenta do obsługi zobowiązań.

Ekspozycja na ryzyko kredytowe Banku wynika głównie z prowadzonej działalności kredytowej oraz w mniejszym stopniu ze sprzedaży i operacji dokonywanych w ramach portfela handlowego, instrumentów pochodnych oraz udziału w transakcjach płatniczych i rozliczeniach papierów wartościowych na rachunek Banku oraz na rachunek klientów Banku.

4.1. Zarządzanie ryzykiem kredytowym

Funkcja zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku jest sprawowana przez Departament Zarządzania Ryzykiem (RBPL i RLPL), Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Bankowości Detalicznej, Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw oraz Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Małych Przedsiębiorstw. Zarządzanie ryzykiem kredytowym wspiera system Komitetów Kredytowych odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji kredytowych w ramach przyznanych im uprawnień oraz Komitet Sterujący ds. Ryzyka Portfela Kredytowego, którego zadaniem jest m.in. rozwój i wdrażanie polityk i strategii zarządzania ryzykiem kredytowym, monitoring ryzyka portfela kredytowego oraz zapewnianie stosowania i odpowiedniego utrzymania efektywnych systemów zarządzania ryzykiem portfela kredytowego.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku składa się z następujących etapów:

- identyfikowania ryzyka kredytowego, które polega na rozpoznaniu źródeł ryzyka, jego istotności oraz powiązań pomiędzy poszczególnymi jego rodzajami,
- pomiaru ryzyka kredytowego, które obejmuje określenie metod kwantyfikacji ryzyka, mierzalnych parametrów związanych z ryzykiem oraz pomiar kosztów ryzyka,
- monitorowania ryzyka, które obejmuje przede wszystkim monitorowanie wysokości ponoszonego ryzyka oraz ocenę poprawności i skuteczności stosowanych narzędzi zarządzania i pomiaru ryzyka,
- raportowania ryzyka kredytowego, na które składa się informacja o rodzaju i poziomie ponoszonego ryzyka,
- podejmowania działań mających na celu ograniczanie poziomu ryzyka kredytowego.

W odniesieniu do indywidualnego klienta, monitorowaniu podlega jego sytuacja ekonomiczno-finansowa, przebieg wykorzystania i spłaty kredytu, ustanowione zabezpieczenia oraz powiązania kapitałowo-organizacyjne.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie portfela obejmuje sporządzanie regularnych, okresowych analiz dotyczących portfela kredytowego Banku, zapewniających identyfikację niekorzystnych tendencji i koncentracji oraz wykonywanie doraźnych przeglądów tego portfela, związanych przede wszystkim ze zmianami w otoczeniu zewnętrznym.

Bank stosuje wewnętrzne procedury pozwalające określić poziom ryzyka kredytowego wiążącego się z przyznaniem danemu klientowi kredytu lub innych usług obciążonych ryzykiem kredytowym oraz stopień akceptowalności tego ryzyka. Wdrażane i modyfikowane procedury w tym zakresie mają na celu zwiększenie efektywności i skuteczności identyfikacji zagrożeń oraz określenie działań podejmowanych w sytuacji zmian poziomu ryzyka.

Aktualizowane przez Bank corocznie polityki kredytowe zawierają wytyczne odnośnie poziomu akceptowanego przez Bank ryzyka kredytowego i metod jego pomiaru. Polityki kredytowe są zgodne ze standardami Grupy i dostosowane do specyfiki działalności kredytowej Banku.

4.2. Pomiar ryzyka kredytowego

4.2.1. System ratingowy

Ocena zdolności kredytowej klienta detalicznego dokonywana jest z wykorzystaniem kart scoringowych. Scoring to technika statystyczna, której celem jest oszacowanie, z wykorzystaniem dostępnej informacji, prawdopodobieństwa zajścia zdarzenia w określonym punkcie w przyszłości. Pozwala on Bankowi określić prawdopodobieństwo defaultu klienta starającego się o otrzymanie kredytu lub klienta, który jest już klientem Banku.

W Banku wykorzystywane są dwa rodzaje scoringu:

- **Scoring aplikacyjny**, który ocenia pojedynczy wniosek kredytowy oraz prawdopodobieństwo wywiązania się klienta z jego zobowiązań. Ocena opiera się na analizie zachowania klientów o podobnej charakterystyce, dla których dostępne są dane historyczne.
- **Scoring behawioralny**, który opiera się na analizie danych historycznych dotyczących obecnych klientów Banku. Przy ocenie klienta uwzględnia się jego dotychczasowe zachowanie na podstawie analizy zmiennych określonych przez Bank. Przeprowadza się go m.in. w celu określenia nowych limitów kredytowych dla obecnych klientów, udostępnienia nowych produktów lub zmian warunków umowy kredytowej.

Istniejące systemy odzwierciedlają zarówno ryzyko klienta jak i ryzyko transakcji.

Ocena zdolności kredytowej **klienta detalicznego** dokonywana jest przy wykorzystaniu kart scoringowych, zbudowanych dla poszczególnych produktów kredytowych przy użyciu metod statystycznych. Wartości scoringu w obrębie modelu pozwalają na uszeregowanie klientów pod względem ryzyka. Im niższy score zostanie nadany klientowi, tym wyższa grupa ratingowa i większe ryzyko, że w przypadku danego klienta wystąpi zdarzenie niewypłacalności.

Wyniki uzyskane z różnych kart scoringowych poddawane są procesowi kalibracji. Bank stosuje kalibrację, która standaryzuje relacje pomiędzy scorem a liczbą rachunków dobrych przypadająca na każdy rachunek zły. Proces kalibracji można rozumieć jako przypisywanie wartości PD (prawdopodobieństwo defaultu) do oceny ratingowej (*rating grade*). Kalibracja przeprowadzana jest z częstotliwością kwartalną.

Kalibracja jest niezbędna do budowy spójnej skali ratingowej. Dzięki niej wyniki każdej karty scoringowej są porównywalne między sobą.

W przypadku **klientów niedetalicznych** segmentu przedsiębiorstw podobnie jak dla klientów detalicznych do oceny wiarygodności kredytowej Bank wykorzystuje wyniki kart scoringowych. Ocena punktowa bazuje na ocenie danych finansowych, czynników jakościowych oraz w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw danych behawioralnych. Na podstawie oceny punktowej oraz informacji o zidentyfikowanym sygnale ostrzegawczym wyznaczany jest rating klienta oraz przypisywany parametr PD.

W przypadku klientów niedetalicznych pozostałych segmentów (jednostki samorządu lokalnego, instytucje finansowe, zakłady ubezpieczeń, projekty inwestycyjne, rządy i banki centralne) zdolność kredytowa klienta jest oceniana w ramach systemu ratingowego, którego zadaniem jest przyporządkowanie klienta do jednej z kategorii ratingowych. Kategoria ratingowa jest ustalana na podstawie analizy czynników ilościowych oraz jakościowych, a także informacji dodatkowych, stanowiących sygnały ostrzegawcze. Analiza ilościowa opiera się na badaniu kondycji finansowej klienta i konstrukcji wskaźników będących podstawą do nadania ratingu.

Bank stosuje cztery skale wewnętrznych ratingów:

- skala dotycząca klientów korporacyjnych,
- skala dotycząca klientów SME,
- skala dotycząca projektów inwestycyjnych,
- skala dotycząca banków, oddziałów zagranicznych instytucji kredytowych oraz instytucji sektora finansowego i publicznego.

4.2.2. *Metody pomiaru*

Metody zarządzania ryzykiem kredytowym Banku są rozwijane w kierunku zgodności z wymaganiami zaawansowanych metod kalkulacji wymogów kapitałowych tzw. metody ratingów wewnętrznych (IRB). W celu wyznaczenia poziomu odpisów aktualizujących poprzez wyliczenie utraty wartości dla pozycji bilansowych i pozabilansowych Bank stosuje metody oparte na wewnętrznych modelach, dokonując estymacji parametrów ryzyka:

- PD (prawdopodobieństwo defaultu),
- LGD (strata w wyniku niewypłacalności),
- CCF (współczynnik konwersji kredytowej dla części pozabilansowej ekspozycji).

PD (*Probability of Default*) - to podstawowy parametr determinujący poziom wagi ryzyka w ramach metody zaawansowanej kalkulacji wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego. Parametr PD oznacza prawdopodobieństwo niewypłacalności kontrahenta w zadanym horyzoncie czasu. W zakresie stosowania na potrzeby odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości dla ekspozycji, w przypadku których zaszyły przesłanki utraty wartości, ale jeszcze nie zostały zidentyfikowane, Bank stosuje oszacowanie parametru PD w okresie identyfikacji przesłanki utraty wartości (tzw. okres LIP) na okresie obserwacji, który zgodnie z założeniami odzwierciedla bieżące warunki rynkowe. Na potrzeby kalkulacji wymogów kapitałowych Bank stosuje parametr PD estymowany w sposób zapewniający uwzględnienie długoterminowych trendów w kształtowaniu się stopy szkodowości, gdzie niewypłacalność klienta identyfikowana jest w okresie 12 miesięcznym.

LGD (*Loss Given Default*) - współczynnik straty w momencie niewykonania zobowiązania - jest to procentowa wielkość straty, na którą narażony jest bank w momencie defaultu klienta. Parametr ten odzwierciedla fakt, że po wystąpieniu zdarzenia default bank nie traci całej ekspozycji na ryzyko, a zazwyczaj pewną jej część.

CCF (*Credit Conversion Factor*) – współczynnik konwersji kredytowej dla pozycji pozabilansowych. Współczynnik określa oczekiwaną wartość wykorzystania ekspozycji pozabilansowej w przypadku zajścia zdarzenia default. Niezbędny jest do obliczenia oczekiwanej wartości straty w przypadku niewypłacalności EAD (*Exposure At Default*).

EAD to wartość ekspozycji banku na moment wystąpienia zdarzenia default - Składa się ona z części bilansowej ekspozycji (faktycznej wykorzystanej) oraz części pozabilansowej, której określonego poziomu wykorzystania spodziewamy się w przypadku defaultu. Wykorzystaną część pozabilansową oblicza się mnożąc jej wartość przez współczynnik konwersji.

W przypadku portfela klientów detalicznych parametry PD, LGD oraz CCF są estymowane na podstawie danych historycznych dostępnych w banku lub - w przypadku niewystarczającej ilości danych do wykonania estymacji - ustalane ekspercko.

W przypadku klientów niedetalicznych parametr PD wyznaczany jest w oparciu o wyniki estymacji statystycznej oraz dla niektórych segmentów, dla których brak jest wystarczającej ilości obserwacji, metodami mieszanymi przy uwzględnieniu oczekiwań ekspertów. Parametry LGD oraz CCF nie są przedmiotem estymacji dla portfela niedetalicznego. Dla portfela ekspozycji niezabezpieczonych Bank

stosuje parametry nadzorcze, dla ekspozycji zabezpieczonych Bank stosuje ocenę ekspercką.

Ryzyko portfela klientów niedetalicznych na poziomie indywidualnego klienta korporacyjnego (PD) mierzone jest z wykorzystaniem modeli ratingowych. W celu oceny indywidualnego ryzyka portfela niedetalicznego bank stosuje następujące modele ratingowe:

- model dla dużych przedsiębiorstw,
- model dla średnich i małych przedsiębiorstw,
- model dla instytucji finansowych,
- model dla firm ubezpieczeniowych,
- model dla jednostek zbiorowego inwestowania,
- model dla jednostek samorządu lokalnego oraz jednostek sektora publicznego,
- model dla rządów i banków centralnych
- model dla finansowania specjalistycznego.

Estymacja parametrów na danych historycznych wykonywana jest dla dużych oraz dla małych i średnich przedsiębiorstw. W przypadku pozostałych modeli ratingowych wykorzystywane są oszacowania dostarczone przez zewnętrzne agencje ratingowe Moody's oraz Standard & Poor's.

4.2.3. Jakość modeli

Ryzyko modeli definiuje się jako ryzyko wdrożenia nieprawidłowych modeli, a także ryzyko niewłaściwego zastosowania modeli lub braku ich niezbędnej aktualizacji. Jest to również ryzyko nienależytej kontroli i monitoringu w trakcie cyklu życia modeli w Banku.

Bank dba o to, aby wykorzystywane modele były jak najlepszej jakości.

Za projektowanie, wprowadzanie oraz działanie systemu zarządzania ryzykiem modeli odpowiada Zarząd Banku.

Za monitorowanie, ocenę oraz mitygację ryzyka modeli odpowiada Komitet Walidacji Modeli. Komitet tworzy też politykę zarządzania ryzykiem modeli oraz ocenia realizację założeń polityki.

Organem wykonawczym Komitetu Walidacji Modeli jest funkcja walidacji modeli wyodrębniona w ramach Departamentu Zarządzania Ryzykiem RBPL jako niezależna komórka, która odpowiada za organizację procesu zarządzania ryzykiem modeli, w szczególności nadzoruje proces budowy, implementacji oraz okresowej kontroli adekwatności modeli.

W celu efektywnego zarządzania ryzykiem modeli Bank określił:

- apetyt na ryzyko modeli,
- zasady zarządzania ryzykiem modeli,
- organizację procesu zarządzania ryzykiem modeli,
- metody oceny ryzyka modeli na poziomie indywidualnym oraz portfelowym,
- organizację oraz zasady procesu weryfikacji jakości modeli we wszystkich fazach życia modeli: w momencie powstania inicjatywy budowy modelu, jego budowy, implementacji oraz stosowania modelu.

Wykorzystywane modele poddawane są procesom monitoringu, przeglądu oraz walidacji.

Jednostka odpowiedzialna za budowę modeli zapewnia proces wewnętrznej oceny adekwatności modeli niezależnie od procesu walidacji modeli. W tym celu tworzony jest proces okresowego przeglądu jakości stosowanych metod estymacji. Celem monitoringu modelu jest utrzymanie jego adekwatności w zmieniającym się środowisku, ocena założeń modelu oraz jego stabilności. Proces monitoringu wykonywany jest z częstotliwością kwartalną.

Z częstotliwością roczną przeprowadzany jest również proces przeglądu modeli. Jego celem jest utrzymanie początkowej jakości modelu, dopasowanie modelu do bieżących warunków, w których funkcjonuje, a także zapewnienie poprawności użytkowania modelu i jego monitorowania.

Bank rozwinął proces walidacji obejmujący ocenę cech ilościowych oraz jakościowych modeli stosowanych w procesie zarządzania ryzykiem. Celem jest ocena ryzyka modeli przez pryzmat jakości danych, którymi zasilany jest model, zastosowanej metodologii/założeń a także procesów administrowania modelami.

Walidacja jakości oszacowań modeli z wykorzystaniem metod ilościowych bazuje na zastosowaniu metod statystycznych. Celem Banku jest sprawdzenie czy estymowane przez model wartości parametrów ryzyka nie są znacząco różne od ich faktycznej realizacji. W przypadku stwierdzenia niewystarczającej jakości modelu Bank podejmuje kroki w celu jego przebudowania.

Bank ocenia metodami jakościowymi ryzyko danych oraz administrowania. Celem jest ograniczenie błędów niewynikających z zastosowanego aparatu statystyczno-ekonometrycznego.

4.3. Portfel kredytowy

4.3.1. Koncentracja

W celu kontroli ryzyka portfela kredytowego w zakresie oczekiwanych i nieoczekiwanych strat, Bank monitoruje ryzyko koncentracji, określa limity koncentracji ryzyka kredytowego dla potrzeb kontroli wewnętrznej i zarządza ekspozycją na ryzyko w ramach tych limitów poprzez regularny system monitorowania.

Bank monitoruje ryzyko koncentracji w odniesieniu do:

- zaangażowań wobec pojedynczych klientów oraz grup klientów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie – zgodnie z § 71 ustawy Prawo bankowe,
- zaangażowań wobec portfeli kredytowych.

Ze względu na szczególny profil ryzyka kredytowego związanego z ekspozycjami zabezpieczonymi hipotecznie, Bank ustalił dla tego portfela limity uwzględniające m.in. walutę, długość okresu umowy, rodzaju umowy (kredyt hipoteczny, pożyczka hipoteczna), typ zabezpieczenia, region geograficzny.

Zaangażowanie wobec jednego kredytobiorcy podlega dalszym ograniczeniom w formie szczegółowych limitów dotyczących narażenia na ryzyko kredytowe oraz dzienne limity ryzyka dostaw, dotyczące pozycji takich jak walutowe kontrakty terminowe. Faktyczna ekspozycja na ryzyko jest na bieżąco porównywana z dopuszczalnym limitem.

4.3.2. Struktura portfela

W portfelu kredytowym Banku dominują ekspozycje o terminie zapadalności powyżej 9 lat i są to głównie detaliczne ekspozycje hipoteczne. Znaczące są też ekspozycje bieżące (do roku) gdzie przeważają ekspozycje przedsiębiorstw.

Bank jest skoncentrowany na prowadzeniu działalności kredytowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Zaangażowania wobec nierezydentów stanowią znikomy odsetek portfela kredytowego Banku. W strukturze krajowej ekspozycji dominuje województwo mazowieckie.

Strukturę geograficzną portfela kredytowego Banku, jego strukturę branżową oraz jego podział według okresów zapadalności zaprezentowano w poniższych zestawieniach.

Tabela 3. Łączna kwota ekspozycji wg wyceny bilansowej bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego wg zapadalności rezydualnej

Termin zapadalności	Ekspozycje ogółem	Rządy i banki centralne	Instytucje finansowe	Przedsiębiorcy	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje kapitałowe
- do 1 roku ¹	11 662 569	1 172 845	367 842	7 642 016	2 410 098	69 768
- powyżej 1 roku do 2 lat	3 009 548	0	0	1 201 710	1 807 838	0
- powyżej 2 lat do 3 lat	2 271 549	0	0	1 413 630	857 920	0
- powyżej 3 lat do 4 lat	1 701 791	0	0	1 111 627	590 164	0
- powyżej 4 lat do 5 lat	1 562 266	0	0	1 083 367	478 899	0
- powyżej 5 lat do 6 lat	859 517	0	0	660 173	199 344	0
- powyżej 6 lat do 7 lat	1 382 504	0	0	1 122 427	260 077	0
- powyżej 7 lat do 8 lat	1 453 177	0	0	1 243 930	209 247	0
- powyżej 8 lat do 9 lat	445 118	0	0	322 248	122 870	0
- powyżej 9 lat	18 133 778	0	0	1 954 337	16 179 441	0
Razem:	42 481 818	1 172 845	367 842	17 755 465	23 115 898	69 768

1 Kategoria obejmuje również ekspozycje bieżące bez określonego terminu zapadalności

Tabela 4. Łączna kwota ekspozycji wg wyceny bilansowej bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego wg głównych grup EKD

Kod branży	Nazwa branży	Ekspozycje ogółem	Rządy i banki centralne	Instytucje finansowe	Przedsiębiorcy	Ekspozycje detaliczne	Ekspozycje kapitałowe	Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	Salda korekt wartości i rezerw
A	Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo	269 880	0	0	81 714	188 166	0	19 721	18 387
B	Górnictwo i wydobywanie	27 906	0	0	14 984	12 922	0	5 522	3 316
C	Przetwórstwo przemysłowe	4 457 502	0	0	4 143 335	314 167	0	404 310	218 004
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych	915 312	0	0	774 803	140 509	0	91 128	72 225
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	72 398	0	0	53 345	19 053	0	2 976	2 302
F	Budownictwo	1 520 416	0	0	1 239 086	281 330	26 017	450 102	322 955
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i motocykli	5 242 999	0	0	4 447 940	795 059	51	658 815	480 887
H	Transport i gospodarka magazynowa	1 266 219	0	0	819 529	446 690	0	131 082	80 953
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	419 195	0	0	314 513	104 682	0	80 509	49 399
J	Informacja i komunikacja	1 186 374	0	0	1 117 041	69 333	0	15 520	13 650
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2 026 782	1 172 845	367 842	354 582	131 513	43 749	94 058	48 891
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3 505 914	0	0	3 459 585	46 329	0	389 219	209 867
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	551 807	0	0	330 262	221 545	0	39 059	26 668
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	320 323	0	0	230 090	90 233	0	19 956	14 766
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	34 733	0	0	19 028	15 705	0	6 680	4 571
P	Edukacja	89 292	0	0	65 780	23 512	0	12 536	8 549
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	384 083	0	0	174 662	209 421	0	22 892	16 579
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	66 026	0	0	50 545	15 481	0	9 316	6 712
S	Pozostała działalność usługowa	201 374	0	0	134 409	66 965	0	26 968	22 714
T	Gospodarstwa domowe	19 923 283	0	0	0	19 923 283	0	1 545 058	1 311 284
Razem:		42 481 818	1 172 845	367 842	17 825 233	2 3115 898	69 768	4 025 427	2 932 679

Tabela 5. Struktura geograficzną portfela kredytowego Banku

Obszar geograficzny	Ekspozycje ogółem	Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	Ekspozycje przeterminowane	Saldo korekt wartości
POLSKA (w tym):	42 164 959	4 020 946	2 644 001	2 927 556
województwo dolnośląskie	3 721 430	312 712	264 443	239 787
województwo kujawsko-pomorskie	1 623 934	154 455	130 764	121 936
województwo łódzkie	1 472 820	191 477	112 302	147 145
województwo lubelskie	945 848	89 947	71 818	81 711
województwo lubuskie	980 987	83 026	80 287	62 740
województwo małopolskie	2 406 837	231 086	157 435	161 249
województwo mazowieckie	14 381 584	1 106 796	718 005	766 212
województwo opolskie	358 998	30 333	30 856	24 592
województwo podkarpackie	647 322	50 405	35 446	37 450
województwo podlaskie	414 000	34 360	39 226	28 484
województwo pomorskie	3 252 144	264 326	312 855	196 240
województwo śląskie	3 819 599	465 098	238 725	396 387
województwo świętokrzyskie	776 216	156 312	27 892	94 890
województwo warmińsko-mazurskie	890 843	84 851	88 464	65 013
województwo wielkopolskie	5 127 072	642 710	247 599	410 969
województwo zachodniopomorskie	1 345 327	123 053	87 883	92 751
ZAGRANICA:	316 859	4 481	88 956	5 123
Razem:	42 481 818	4 025 427	2 732 957	2 932 679

4.3.3. Zabezpieczenia

Bank udziela kredytów klientom posiadającym zdolność kredytową i dążąc do wzmocnienia bezpieczeństwa zaangażowanych środków, ustanawia odpowiednie zabezpieczenia.

Przyjmowane przez Grupę zabezpieczenia ograniczające skutki ryzyka kredytowego to:

- hipoteka na nieruchomości mieszkalnej,
- hipoteka na nieruchomości komercyjnej,
- zastaw rejestrowy,
- kaucja,
- blokada środków pieniężnych na rachunkach bankowych,
- gwarancja bankowa,
- gwarancja skarbu państwa lub jednostki samorządu terytorialnego,
- gwarancja korporacyjna,
- poręczenie,
- przewłaszczenie na zabezpieczenie,
- cesja wierzytelności,
- weksel,
- ubezpieczenie kredytu,
- pełnomocnictwo do dysponowania rachunkiem bankowym.

Zabezpieczeniem kontraktów leasingowych są przedmioty leasingu.

Formę zabezpieczenia kredytu Bank ustala, biorąc pod uwagę m.in.:

- rodzaj i wysokość zabezpieczanych wierzytelności,
- okres kredytowania,
- sytuację finansową kredytobiorcy,
- ryzyko związane z transakcją oraz wykonaniem umowy kredytowej,
- cechy danego zabezpieczenia wynikające z właściwych regulacji prawnych oraz umowy o ustanowienie danego zabezpieczenia,
- możliwość zaspokojenia z przyjętego zabezpieczenia wierzytelności Banku w najkrótszym czasie,
- status prawny zobowiązanego,
- wartość przedmiotu zabezpieczenia,
- istniejące obciążenia przedmiotu zabezpieczenia,
- koszt ustanowienia zabezpieczenia.

Decyzja w przedmiocie zabezpieczenia konkretnej transakcji kredytowej jest elementem decyzji kredytowej.

Przy obliczaniu procentowego pokrycia ekspozycji kredytowej wartością zabezpieczeń pod uwagę może być brane wyłącznie zabezpieczenie, które spełnia poniższe wymagania:

- Bank musi posiadać prawidłowo udokumentowany i prawnie możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do zabezpieczenia,
- zabezpieczenie musi posiadać trwałą wartość wewnętrzną oraz przynajmniej przez okres trwania umowy kredytowej być regularnie monitorowane i wyceniane,
- zabezpieczenie musi być zamienione w środki pieniężne w rozsądnym czasie, w oparciu o udokumentowane orzecznictwo,
- nie powinna istnieć duża korelacja pomiędzy wartością zabezpieczenia a sytuacją finansową kredytobiorcy.

W ramach monitoringu przeprowadzane są okresowe przeglądy zabezpieczeń. Zakres i częstotliwość tych przeglądów uzależniona jest od rodzaju przedmiotu zabezpieczenia i obejmuje:

- wartość zabezpieczenia i jej zmiany w okresie od ostatniego przeglądu,
- prawidłowość, kompletność i ważność dokumentów związanych z ustanowionym zabezpieczeniem,
- prawidłowość, kompletność i ważność dokumentów ubezpieczeniowych dotyczących zabezpieczeń rzeczowych (przegląd polis ubezpieczeniowych, sposobów ich opłacania, terminów ważności).

W czasie wykorzystania i spłaty kredytu Bank może żądać od kredytobiorcy dodatkowego zabezpieczenia oprócz już określonego w umowie kredytowej, jeżeli - w ocenie Banku - obniżyła się wartość ustanowionych zabezpieczeń, pogorszyła się sytuacja ekonomiczna lub finansowa kredytobiorcy albo innego zobowiązanego lub istnieją przesłanki, że takie pogorszenie nastąpi.

Czynności podejmowane w zakresie zabezpieczeń mają na celu należyte zabezpieczenie interesu Grupy, w tym ustanowienie zabezpieczenia dającego możliwie najwyższy poziom odzysku wierzytelności w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych. Stąd zabezpieczenia nie różnią się pomiędzy kredytami obsługiwanymi terminowo i przeterminowanymi, oraz ze stwierdzoną utratą wartości i bez utraty. Polityka w zakresie prawnych zabezpieczeń określona została w przepisach wewnętrznych Grupy.

4.3.4. Sekurytyzacja

W 2006 roku przeprowadzona została syntetyczna sekurytyzacja aktywów dotycząca portfela kredytów dla klientów korporacyjnych. Transakcja sekurytyzacyjna polegała na zawarciu umowy pozabilansowej transakcji kredytowej pomiędzy Bankiem a KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau), w celu przeniesienia wszystkich ryzyk kredytowych związanych z kredytami w sekurytyzowanym portfelu. Transakcja została ujęta w księgach banku jako gwarancja finansowa wystawiona przez KfW i tak też jest traktowana do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem dla działalności sekurytyzacyjnej. Bank pełni w tej transakcji rolę inicjatora.

Pierwotna wartość aktywów i zobowiązań objętych sekurytyzacją wynosiła 267 mln EUR, co stanowiło ok. 9,5% wartości całkowitego portfela kredytowego (kredytów dla klientów sektora niefinansowego) – według stanu na koniec 2006 roku.

Okres odnawialny transakcji trwał pięć lat, w trakcie którego spłacone wierzytelności w ramach portfela objętego sekurytyzacją były zastępowane nowymi. W sierpniu 2013 roku umowa pozabilansowej transakcji kredytowej została rozwiązana, a ochroną sekurytyzacyjną pozostały objęte jedynie zgłoszone w ramach transakcji nierozliczone zdarzenia kredytowe będące w trakcie procesu windykacji. Wartość aktywów i zobowiązań objętych tą transakcją na koniec roku 2013 wynosiła 2,77 mln EUR (na koniec 2012 roku – 46,12 mln EUR).

W 2006 roku Grupa rozpoczęła program sekurytyzacji wierzytelności z tytułu umów leasingu. Nabywcą sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych była spółka ROOF Poland Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie. W trakcie trzyletniego okresu rewolwingowego Grupa mogła sprzedawać niewymagalne na dzień sprzedaży wierzytelności wynikające z umów leasingowych do łącznej wartości 640 mln zł. Po zmianach do umowy wprowadzonych w roku 2008 i 2010 w zakresie limitu sprzedaży wierzytelności i okresu umowy, limit programu został zwiększony do 775 mln zł oraz ustanowiono nowy okres rewolwingowy, trwający maksymalnie do stycznia 2012 roku. W 2012 roku program znalazł się w okresie amortyzacji. Na dzień 31 grudnia 2013 r. wartość aktywów sekurytyzowanych w ramach tego programu wyniosła 14 012 tys. zł (113 017 tys. zł na 31 grudnia 2012 roku).

W marcu 2012 roku rozpoczął się drugi program sekurytyzacji należności Grupy z tytułu leasingu finansowego. W czasie trwającego do grudnia 2012 okresu rewolwingowego Grupa mogła sprzedawać niewymagalne na dzień sprzedaży wierzytelności, wynikające z umów leasingowych, do łącznej wartości 575 mln zł. Nabywcą sekurytyzowanych wierzytelności leasingowych jest Compass Variety Funding Ltd., spółka celowa z siedzibą w Irlandii. Głównymi korzyściami przedmiotowej transakcji było pozyskanie długoterminowych źródeł finansowania oraz ich dywersyfikacja. Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość aktywów sekurytyzowanych w ramach tego programu wyniosła 270 850 tys. zł.

Sekurytyzowane wierzytelności leasingowe prezentowane są w aktywach Grupy z uwagi na niespełnienie warunków wyłączenia składnika aktywów z bilansu określonych w MSR 39 pkt. 19, w szczególności warunku obowiązku niezwłocznego przekazywania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów.

Informacje o wartości należności objętych sekurytyzacją według stanu na 31 grudnia 2013 prezentuje poniższe zestawienie:

Tabela 6. Należności objęte sekurytyzacją

Typ aktywów objętych transakcją sekurytyzacji	Rodzaj transakcji	Wartość transakcji
Należności kredytowe	Syntetyczna	11 490
Należności z tytułu umów leasingu	Sprzedaż wierzytelności (true sale)	284 862
Razem:		296 352

4.4. Ryzyko kredytowe kontrahenta

Ryzyko kredytowe kontrahenta oznacza ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta transakcji przed ostatecznym rozliczeniem przepływów środków pieniężnych związanych z tą transakcją.

Bank do obliczania ekwiwalentu bilansowego pochodnych transakcji pozabilansowych w celu uwzględnienia ryzyka kredytowego kontrahenta stosuje metodę wyceny rynkowej zgodnie z §10 Załącznika nr 16 do Uchwały.

Ekwiwalent bilansowy transakcji narażonej na ryzyko kontrahenta dzieli się na:

- ekspozycję bieżącą,
- ekspozycję potencjalną.

Ekspozycją bieżącą jest koszt zastąpienia, czyli wartość rynkowa transakcji, gdy jest ona dodatnia, lub zero, gdy jest ujemna.

Wartość ekspozycji potencjalnej (*add-on*) jest modelowana za pomocą iloczynu wartości nominalnej kontraktu i wagi ryzyka produktu przypisanej tej transakcji (z wyjątkiem jednawalutowych transakcji zamiany zmiennej stopy procentowej na zmienną stopę procentową, w przypadku których oblicza się jedynie koszt zastąpienia).

Proces obliczania aktywów ważonych ryzykiem jest oparty na następujących parametrach:

- nominal transakcji,
- typ kontraktu,
- poziom uprzywilejowania,
- termin zapadalności transakcji,
- wartość rynkowa kontraktu.

Wycena instrumentów pochodnych dla celów rachunkowości finansowej dokonywana jest w Banku zgodnie z MSR 39 do wartości godziwej.

Tabela 7. Informacje dotyczące ryzyka kredytowego kontrahenta

Pozycja	
Dodatnia wartość godziwa brutto, w tym:	534 229
<i>wartości netto ekspozycji kredytowej z tytułu instrumentów pochodnych</i>	524 020
Ekwiwalent bilansowy transakcji pochodnych	999 198
Zabezpieczenie finansowe, wartość skorygowana	1 799
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta	17 703

Na datę raportową Bank korzystał z prawnie obowiązującej umowy saldowania ekspozycji wobec podmiotu dominującego (RBI), wobec czego z tego tytułu pomniejszył ekspozycję kredytową, kalkulując ją na bazie netto a nie brutto. Korzyść z tytułu saldowania / pomniejszenie ekspozycji wyniosło **663 142 tys zł**.

W portfelu Banku nie występują kredytowe instrumenty pochodne. Bank nie szacuje współczynnika alfa.

Przypisanie kapitału wewnętrznego i limitów kredytowych na ryzyko kredytowe kontrahenta przebiega w analogiczny sposób jak dla ekspozycji kredytowych.

Analiza zdolności kredytowej kontrahenta transakcji obarczonych ryzykiem kontrahenta odbywa się w analogiczny sposób jak wskazany dla innych ekspozycji kredytowych, poprzez zarządzanie limitami klienta w ramach decyzji podejmowanych przez Komitety Kredytowe.

Bank dokonuje korekt wyceny ekspozycji obciążonej ryzykiem kredytowym kontrahenta w oparciu o historyczne stopy niewypłacalności (HDR), kalkulowane w oparciu o przyznawane klientom oceny ratingowe w ramach funkcjonującego w Banku systemu ratingowego. Dodatkowo w procesie kalkulacji korekt wyceny uwzględniane są dostępne dane rynkowe o kondycji finansowej klienta oraz ryzyku kredytowym transakcji.

W odniesieniu do otwartych ekspozycji z tytułu instrumentów pochodnych w przypadku klientów, którzy zostali sklasyfikowani jako niewypłacalni, Bank przyjął politykę konwersji ekspozycji na należność kredytową, tak by transakcje te z uwagi na czynniki rynkowe nie powodowały zwiększenia utraty wartości.

W celu zabezpieczenia należytego wykonania przez klienta zobowiązań wynikających z transakcji, Bank może zażądać od klienta ustanowienia kaucji w rozumieniu art. 102 Prawa Bankowego w wysokości określonej przez Bank, o ile Bank i klient nie uzgodnią inaczej w umowie. Ponadto Bank może zażądać złożenia oświadczenia o poddaniu się egzekucji w trybie art. 97 Prawa Bankowego, lub innej formy zabezpieczenia w związku z treścią art. 93 Prawa Bankowego.

Kaucja jest ewidencjonowana na rachunku Banku i zabezpiecza wszelkie istniejące lub mogące powstać w przyszłości wierzytelności Banku z tytułu rozliczenia i realizacji transakcji.

W przypadku, gdy bieżąca wycena rynkowa transakcji z kaucją początkową jest wartością ujemną i przekracza kwotę powstałą w wyniku przemnożenia wskaźnika procentowego, określonego w odpowiedniej umowie lub warunkach transakcji i wartości aktualnej kaucji, Bank jest uprawniony do wezwania klienta do uzupełnienia zabezpieczenia lub ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia w wyznaczonym terminie; przy czym klient jest zobowiązany do uzupełnienia zabezpieczenia lub ustanowienia dodatkowego w wysokości wskazanej ujemnej wartości bieżącej wyceny rynkowej transakcji pomniejszonej o wartość dokonanych wcześniej zabezpieczeń.

W przypadku gdy klient nie spełnia lub nienależyte stosuje się do obowiązków wynikających z przepisów prawa oraz umów, w szczególności w przypadku opóźnień klienta w zaspokajaniu roszczeń Banku, lub nieautoryzowanych przekroczeń na rachunku bieżącym klienta wynikających z rozliczenia danej transakcji, Bank może dokonać transferu środków finansowych z kaucji w wysokości odpowiadającej kwocie należności Banku wraz z odsetkami za zwłokę.

4.5. ***Ekspozycje kapitałowe nieuwzględnione w portfelu handlowym***

Bank wykazuje w bilansie ekspozycje kapitałowe, które nie są zaliczane do portfela handlowego. Część z posiadanych instrumentów została nabyta z przyczyn strategicznych i wynika z posiadanych udziałów w podmiotach zależnych wyłączonych z konsolidacji. Pozostałe zostały nabyte w celu osiągnięcia zysków kapitałowych.

Tabela 8. *Ekspozycje kapitałowe nieuwzględniane w portfelu handlowym w podziale ze względu na cel nabycia*

Cel nabycia	Wartość bilansowa
Przyczyny strategiczne	42 648
Zyski kapitałowe	27 120
Razem:	69 768

Posiadane przez Bank ekspozycje kapitałowe, które nie są zaliczane do portfela handlowego nie są notowane na regulowanych rynkach giełdowych. Z uwagi na brak informacji na temat wiarygodnej ceny rynkowej tych ekspozycji ich wartość godziwą stanowi wartość bilansowa.

Ekspozycje są poddawane okresowym testom na utratę wartości. Na dzień 31 grudnia 2013 w księgach Banku uwzględniony jest łączny odpis na inwestycje kapitałowe w kwocie 14 349 tys. zł.

W odniesieniu do pozostałych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży Bank w 2013 roku nie zrealizował zysków ani strat ze sprzedaży lub likwidacji.

W dniu 28 czerwca 2013 roku nastąpiło połączenie spółek Raiffeisen Financial Services Sp. z o.o. („RFSP”) i Poldstrybucja Sp. z o.o. („Poldstrybucja”) poprzez przeniesienie całego majątku spółki Poldstrybucja na RFSP w zamian za udziały spółki RFSP. Przeniesienie majątku spółki Poldstrybucja na RFSP nastąpiło 28 czerwca 2013 roku. Tym samym udziały spółki Poldstrybucja przestały być zaliczane do funduszy podstawowych i uzupełniających. Ponadto do udziałów pomniejszających fundusze podstawowe i uzupełniające w 2013 roku zostały zaliczone udziały w Leasing Poland Sp. z o.o.

4.6. Odpisy z tytułu utraty wartości

Do wyznaczenia wysokości odpisów z tytułu utraty wartości bilansowych ekspozycji kredytowych oraz rezerw na pozabilansowe zobowiązania warunkowe Bank stosuje Międzynarodowe Standardy Rachunkowości.

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego Bank ocenia, czy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu ekspozycji kredytowej w księgach rachunkowych. O utracie wartości składnika lub grupy aktywów jest mowa wyłącznie wtedy, gdy zdarzenie (lub zdarzenia) powodujące stratę ma wpływ na oczekiwane, przyszłe przepływy pieniężne wynikające z ekspozycji kredytowej lub grupy ekspozycji kredytowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych zalicza się uzyskane przez Bank informacje o następujących zdarzeniach powodujących stratę:

- niewypłacalność kredytobiorcy związana z pogorszeniem się jego sytuacji finansowo-ekonomicznej,
- umorzenie części zaangażowania,
- opóźnienie w spłacie należności przekraczające 90 dni i spełnienie kryterium materialności,
- niekorzystne zmiany w otoczeniu ekonomicznym kredytobiorcy, powiązane z ryzykiem regionu, kraju, branży, grup klientów lub produktów,
- zmiany w warunkach umowy takie jak: wypowiedzenie umowy, postawienie kredytu w stan natychmiastowej wymagalności, wydłużenie okresu umowy, wymuszona restrukturyzacja zadłużenia,
- kwestionowanie bilansowej ekspozycji kredytowej przez kontrahenta na drodze postępowania sądowego,
- stwierdzone przypadki defraudacji,
- uzyskanie informacji o wszczęciu postępowania upadłościowego, bankructwa lub śmierci klienta.

Wartość bilansowa składników aktywów zostaje zmniejszona poprzez aktualizację, a kwota odpisu obciąża rachunek zysków i strat.

4.6.1. *Podjęcie i metody przyjęte do ustalenia korekt wartości i rezerw*

Podstawowym kryterium podziału portfela z punktu widzenia identyfikacji ekspozycji, które utraciły wartość oraz wyznaczania odpisów, jest jego podział na część detaliczną i niedetaliczną. W przypadku klientów niedetalicznych ocena wiarygodności klienta wyznaczana jest na podstawie ratingu, który determinuje wartości parametrów wykorzystywanych w procesie kalkulacji odpisów. W przypadku klientów detalicznych w celu kalkulacji odpisów stosowany jest podział portfela na jednolite pod kątem ryzyka kredytowego grupy.

Bank stosuje następujące podejścia do pomiaru utraty wartości:

- analiza na bazie portfelowej (analiza grupowa) bez utraty wartości – w podejściu tym ekspozycje poddawane są analizie grupowej pod kątem oszacowania odpisów/rezerw na poniesione, lecz jeszcze niezidentyfikowane straty (IBNR).
- analiza na bazie portfelowej (analiza grupowa) z utratą wartości – analizą objęte są ekspozycje, dla których zidentyfikowano przesłanki o utracie wartości.
- analiza na bazie indywidualnej – w odniesieniu do należności ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości.

Bank tworzy odpisy portfelowe na poniesione, lecz niezidentyfikowane straty kredytowe (IBNR). Odpisy portfelowe stanowią odzwierciedlenie poziomu strat kredytowych oszacowanych na podstawie historii strat dla aktywów posiadających podobne charakterystyki ryzyka kredytowego, które zostały na dzień bilansowy poniesione, lecz nie można ich jeszcze powiązać z konkretnymi ekspozycjami. Odpisy kalkulowane są w oparciu o modele statystyczne dla grup aktywów o podobnych cechach ryzyka kredytowego.

Kalkulacja odpisów z tytułu utraty wartości w metodzie portfelowej opiera się na porównaniu wartości bilansowej składnika aktywów z wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych. W odniesieniu do ekspozycji detalicznych wartość oczekiwanych przepływów bazuje na wartości rynkowej zabezpieczenia lub określonym statystycznie, na podstawie danych historycznych, profilu odzysku dla danego typu zaangażowania.

W przypadku ekspozycji analizowanych indywidualnie odpisy z tytułu utraty wartości są wyznaczone ekspercko przez Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Bankowości Detalicznej, Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Przedsiębiorstw oraz Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym Małych Przedsiębiorstw i Bankowości Prywatnej.

W celu uwzględnienia ryzyka kredytowego kontrahenta w wycenie instrumentów pochodnych dokonywana jest korekta wyceny tych instrumentów.

Odpis z tytułu utraty wartości ulega odwróceniu, jeżeli wartość bieżąca oczekiwanych przepływów pieniężnych wzrośnie na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wykazaniu utraty wartości.

4.6.2. *Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości i przeterminowane*

Do należności z rozpoznaną utratą wartości zaliczone są te ekspozycje, dla których stwierdzono przesłankę utraty wartości.

W przypadku ekspozycji przeterminowanych występuje opóźnienie w spłacie należności przekraczające 90 dni i kwota zadłużenia spełnia kryterium materialności.

Zestawienie należności bilansowych analizowanych pod kątem utraty wartości indywidualnie i grupowo z podziałem na poszczególne typy klientów prezentuje poniższe zestawienie.

Tabela 9. Analiza należności bilansowych pod kątem utraty wartości

	Należności analizowane indywidualnie	Należności analizowane grupowo	Należności razem
Należności z rozpoznaną utratą wartości	1 651 991	2 373 437	4 025 428
Klienci indywidualni	17 532	1 525 314	1 542 846
Klienci mikro	147 553	843 660	991 213
Duże przedsiębiorstwa	1 386 713	0	1 386 713
Małe i średnie przedsiębiorstwa	100 193	4 463	104 656
Sektor publiczny	0	0	0
Należności bez rozpoznanej utraty wartości	0	36 483 974	36 483 974
Należności nieprzeterminowane	0	33 751 017	33 751 017
Klienci indywidualni	0	16 867 231	16 867 231
Klienci mikro	0	3 689 572	3 689 572
Duże przedsiębiorstwa	0	11 930 393	11 930 393
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	1 224 166	1 224 166
Sektor publiczny	0	39 655	39 655
Należności przeterminowane	0	2 732 957	2 732 957
Klienci indywidualni	0	1 500 830	1 500 830
Klienci mikro	0	822 261	822 261
Duże przedsiębiorstwa	0	315 739	315 739
Małe i średnie przedsiębiorstwa	0	94 127	94 127
Sektor publiczny	0	0	0
Razem:	1 651 991	38 857 411	40 509 402

W porównaniu do roku 2012 wartość bilansowa należności spadła o 2,1 mld zł (z 42,6 mld zł do 40,5 mld zł).

Na koniec roku 2013 należności bez rozpoznanej utraty wartości, nieprzeterminowane, dla których nie stwierdzono przesłanki utraty wartości stanowiły 83% portfela (w porównaniu do 84% na koniec roku 2012). Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości stanowiły 10% portfela wszystkich ekspozycji bilansowych (bez zmian w stosunku do roku 2012).

4.6.3. Korekty wartości i rezerw

Uzgodnienie zmian stanów korekt wartości w podziale na ekspozycje bilansowe z rozpoznaną utratą wartości i bez rozpoznanej utraty wartości prezentuje poniższa tabela.

Tabela 10. Uzgodnienie zmiany stanów korekt wartości

	Odpis na należności z rozpoznaną utratą wartości oceniane indywidualnie	Odpis na należności bez rozpoznania utraty wartości oceniane grupowo	Odpisy razem
Stan na 1 stycznia	1 423 317	1 638 597	3 061 914
Utworzenie odpisów na utratę wartości	669 231	1 169 917	1 839 148
Należności spisane w ciągu roku w ciężar odpisów	-102 308	-440 299	-542 607
Odwrócenie odpisów na utratę wartości	-450 370	-978 027	-1 428 397
Reklasyfikacja	-575 229	575 229	0
Inne zmiany	0	0	0
Różnice kursowe	1 907	715	2 622
Saldo na 31 grudnia	966 548	1 966 132	2 932 680

W porównaniu z rokiem 2012 wartość odpisów spadła o 129 mln zł.

W roku 2013 33% odpisu na należności bilansowe zostało wygenerowane przez ekspozycje oceniane indywidualnie (w porównaniu do 46% w roku 2012).

W roku 2013 odpisy aktualizujące wartość należności bilansowych, jak i pozabilansowych stanowiły koszty Banku w wysokości **398,8 mln zł**. Prawie 53% tego kosztu wygenerowały ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości, analizowane indywidualnie.

W porównaniu do roku 2012 koszty netto z tytułu odpisów aktualizujących spadły o 144 mln zł (z wysokości 542,8 mln zł).

Zestawienie korekt wartości i kwot odzyskanych zaliczonych bezpośrednio do rachunku zysków i strat w podziale na analizę indywidualną i grupową ekspozycji bilansowych oraz pozabilansowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Wynik z tytułu odpisów aktualizujących wartość należności

	Odpis na należności z rozpoznaną utratą wartości oceniane indywidualnie	Odpis na należności bez rozpoznania utraty wartości oceniane grupowo	Razem
Utworzenie odpisów aktualizujących na:			
Należności od banków	0	-130	-130
Kredyty i pożyczki udzielone klientom korporacyjnym	-496 249	-33 539	-529 789
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	-172 982	-1 136 248	-1 309 229
Pozycje pozabilansowe	-26 543	-10 269	-36 812
Razem:	-695 775	-1 180 186	-1 875 960
Odwrócenie odpisów aktualizujących na:			
Należności od banków	0	93	93
Kredyty i pożyczki udzielone klientom korporacyjnym	283 791	41 043	324 835
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	166 579	936 891	1 103 470
Pozycje pozabilansowe	34 902	13 883	48 785
Razem:	485 272	991 910	1 477 182
Koszty netto z tytułu odpisów aktualizujących:	-210 503	-188 275	-398 778

4.7. Wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka kredytowego

Do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem i wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego Bank stosuje metodę standardową określoną w załączniku nr 4 do Uchwały.

Tabela 12. Pierwotna ekspozycja przed czynnikami konwersji będąca podstawą kalkulacji aktywów ważonych ryzykiem (RWA)

Grupa ekspozycji ²	Ekspozycja	Średnia ekspozycja w roku 2013
Rządy i banki centralne	11 070 193	21 721 228
Samorządy terytorialne i władze lokalne	79 632	85 345
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	462 120	366 072
Banki wielostronnego rozwoju	24 883	22 768
Instytucje - banki	24 813 888	24 264 805
Przedsiębiorstwa	16 893 214	17 254 846
Detaliczne	7 170 365	8 487 754
Zabezpieczenie na nieruchomościach	25 469 922	25 624 399
Przeterminowane	3 443 200	3 441 763
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	38 319	38 319
Pozostałe	3 385 157	3 112 862
Razem:	92 850 893	104 420 162

² Zestawienie uwzględni tylko te klasy aktywów, w których Bank posiada ekspozycję.

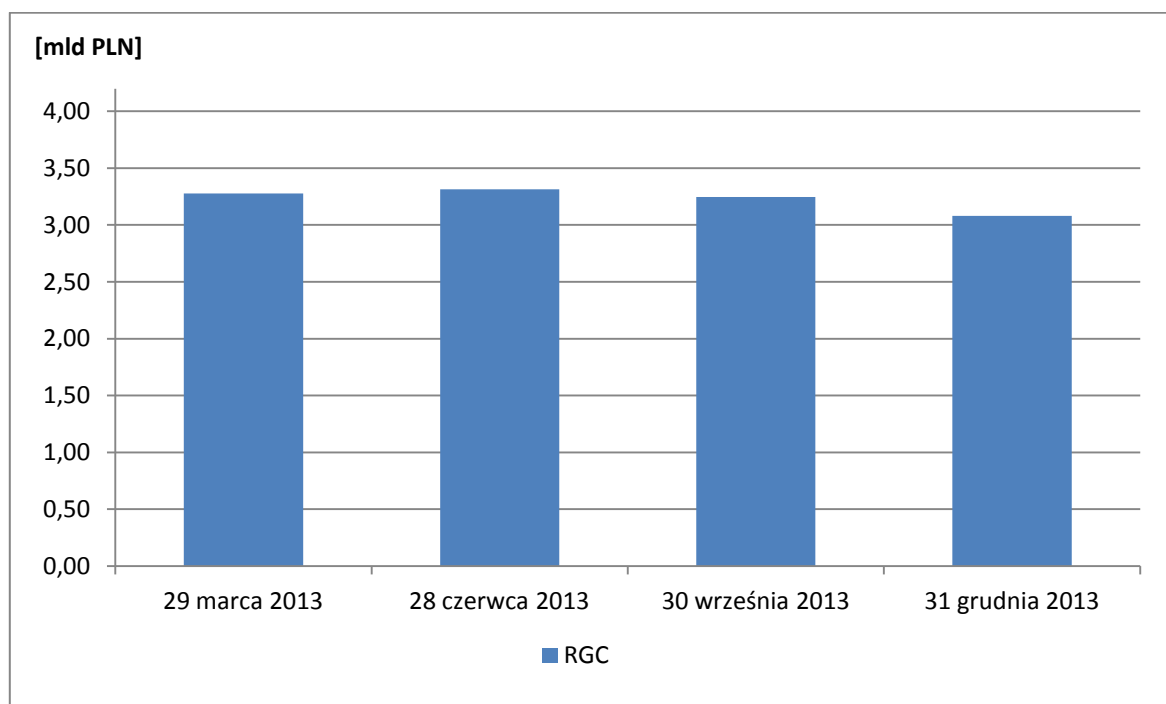
Minimalne wymogi kapitałowe (RGC) z tytułu ryzyka kredytowego wynosiły na dzień 31 grudnia 2013 roku **3 081 749** tys. zł i spadły w stosunku do ubiegłego roku o **7,43** %.

Tabela 13. Aktywa ważone ryzykiem (RWA) i wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka kredytowego (RGC)

Grupa ekspozycji ³	RWA	RGC
Rządy i banki centralne	0	0
Samorządy terytorialne i władze lokalne	8 441	675
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	21 160	1 693
Banki wielostronnego rozwoju	0	0
Instytucje – banki	345 125	27 610
Przedsiębiorstwa	6 779 558	542 365
Detaliczne	4 731 990	378 559
Zabezpieczenie na nieruchomościach	24 326 051	1 946 084
Przeterminowane	1 150 217	92 017
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	26 082	2 087
Pozostałe	1 133 233	90 659
Razem:	38 521 858	3 081 749

Kształtowanie się poziomu RGC w Banku na przestrzeni roku prezentuje poniższy wykres.

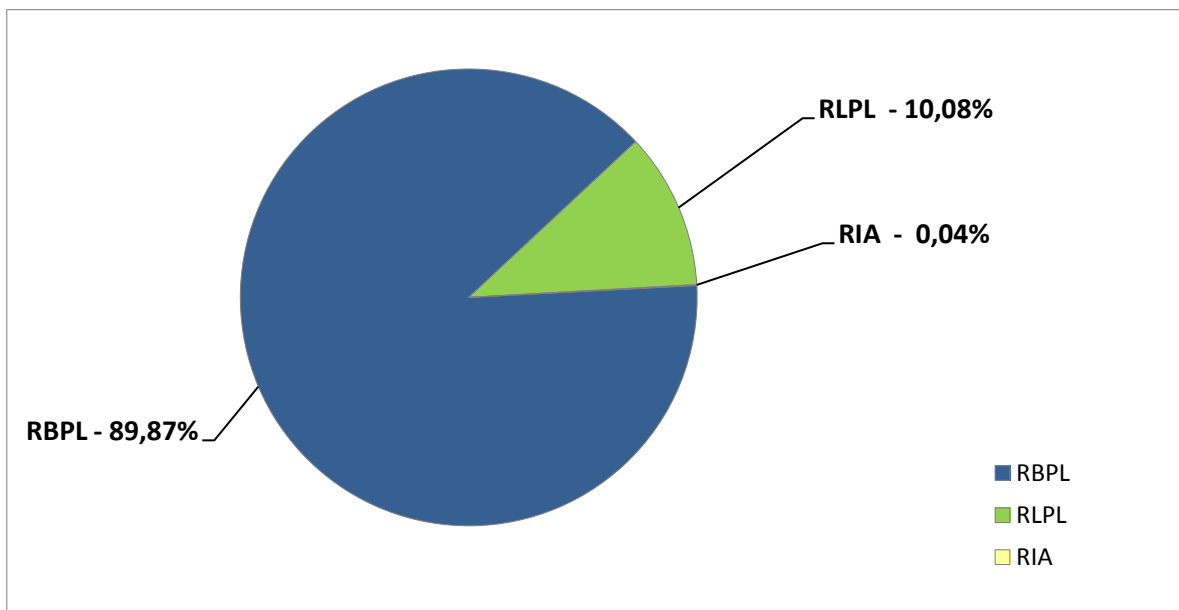
Wykres 1 Minimalne wymogi kapitałowe (RGC) z tytułu ryzyka kredytowego w 2013 roku

³ Zestawienie uwzględnia tylko te klasy aktywów, w których Bank posiada ekspozycję.

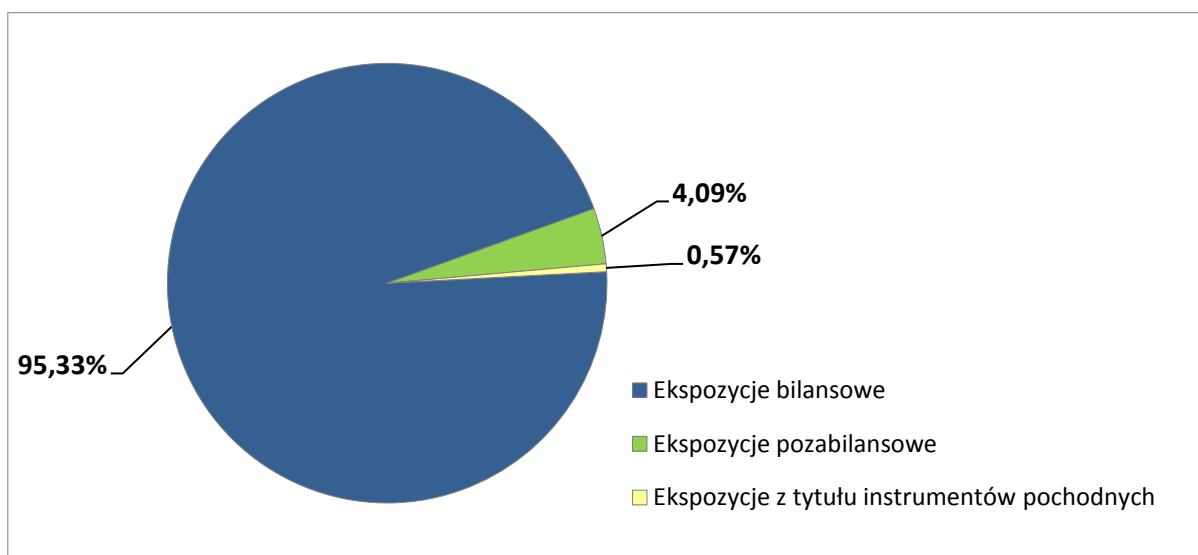
Przeważająca część aktywów ważonych ryzykiem z tytułu ryzyka kredytowego wynika z ekspozycji RBPL (%). Aktywa ważone ryzykiem z tytułu ekspozycji RIA stanowią znikomy odsetek całości RWA Banku.

Wykres 2 Aktywa ważone ryzykiem (RWA) w podziale na konsolidowane spółki

Ze względu na rodzaju ekspozycji dominowały aktywa ważone ryzykiem z tytułu ekspozycji bilansowych (%).

Wykres 3 Aktywa ważone ryzykiem (RWA) w podziale na typ ekspozycji

W celu ustalenia wagi ryzyka Bank korzysta z zewnętrznych ocen wiarygodności kredytowej nadawanych przez agencję Standard and Poor's Ratings Services rządowi centralnym.

Oceny te mają zastosowanie do ustalania wag ryzyka ekspozycjom wobec rządów i banków centralnych, banków, samorządów terytorialnych i władz lokalnych, organów administracji i podmiotów nieprowadzących działalności gospodarczej oraz przedsiębiorstwom.

W zakresie tych ekspozycji Bank stosuje standardowy system przyporządkowania ocen wiarygodności kredytowej do odpowiednich stopni wiarygodności kredytowej.

Z uwagi na zakres wykorzystywanych zewnętrznych ocen wiarygodności kredytowej oraz strukturę portfela Banku przenoszenie ocen emisji lub emitenta nie powoduje zmiany wag ryzyka i nie jest stosowane.

Tabela 14. Ekspozycje w podziale na stopnie jakości kredytowej

Stopień jakości kredytowej	Wartość ekspozycji przed zastosowaniem technik ograniczania ryzyka	Wartość ekspozycji po zastosowaniu technik ograniczania ryzyka
1	1 121 115	1 121 115
2	21 094	176 553
3	158 288	18 552
4	7 977	7 977
5	16 849	1 126
6	0	0
NR	83 101	83 101
Razem:	1 408 424	1 408 424

Na potrzeby technik ograniczania kredytowego, Bank stosuje rzeczywistą i nierzeczywistą ochronę kredytową, przy czym w zakresie rzeczywistej ochrony kredytowej stosowana jest kompleksowa metoda ujmowania zabezpieczeń finansowych przy zastosowaniu nadzorczych korekt z tytułu zmienności.

Bank posiada procedury zarządzania ryzykiem, umożliwiające kontrolowanie ryzyka, na które może być narażony w wyniku stosowania technik ograniczania ryzyka.

W ramach **ochrony kredytowej rzeczywistej** Bank w procesie kalkulacji aktywów ważonych ryzykiem wykorzystuje następujące zabezpieczenia:

- zdeponowane w Banku środki pieniężne lub bankowe instrumenty pieniężne rozumiane jako certyfikat depozytowy lub podobny instrument wystawiony przez Bank,
- emitowane przez rządy i banki centralne dłużne papiery wartościowe, posiadające ocenę wiarygodności kredytowej nie niższą niż BB-,
- akcje lub instrumenty dłużne zamienne uwzględnione w głównym indeksie giełdy, na której są dopuszczone do obrotu;
- akcje lub instrumenty dłużne zamienne nieobjęte głównym indeksem, ale znajdujące się w obrocie na uznanej giełdzie papierów wartościowych,
- hipotekę na nieruchomości mieszkalnej,
- hipotekę na nieruchomości komercyjnej.

Natomiast w ramach **ochrony kredytowej nierzeczywistej** Bank wykorzystuje:

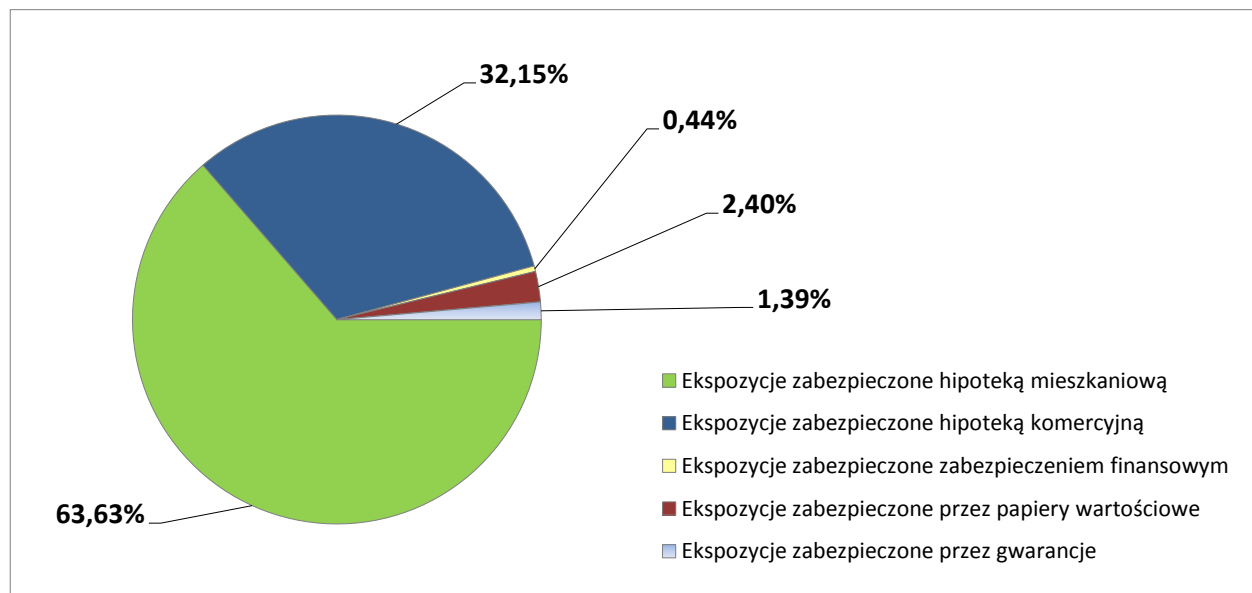
- gwarancje bankowe,
- gwarancje rządowe,
- gwarancje samorządu terytorialnego.

Tabela 15. Techniki ograniczania ryzyka kredytowego

Grupa ekspozycji ³	Wartość ekspozycji zabezpieczonej gwarancjami	Wartość ekspozycji zabezpieczonej przez uznane zabezpieczenia finansowe ⁴
Rządy i banki centralne	0	0
Samorządy terytorialne i władze lokalne	0	0
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	5 369	1 142
Banki wielostronnego rozwoju	0	0
Instytucje - banki	15 723	43 317
Przedsiębiorstwa	382 578	150 769
Detaliczne	10 240	6 592
Zabezpieczenie na nieruchomościach	0	0
Przeterminowane	0	0
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	0	0
Pozostałe	0	0
Razem:	413 910	201 819

Największa część zabezpieczonej ekspozycji Banku stanowi ekspozycja zabezpieczona hipoteką na nieruchomości mieszkaniowej (63,63 % ogółu zabezpieczonej ekspozycji Banku) oraz hipoteka na nieruchomości komercyjnej (32,15%).

Wykres 4 Podział ekspozycji zabezpieczonej ze względu na główne rodzaje zabezpieczeń

⁴ Po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności.

5. Ryzyko rynkowe

Bank jako instytucja finansowa narażony jest na ryzyko rynkowe i płynności. Zdecydowana większość ryzyka pochodzi z prowadzonej na rzecz klientów działalności i konieczności zarządzania powstałą w ten sposób pozycją walutową, stopy procentowej i płynnościową. W ramach działalności, Bank opracował i wdrożył metody pomiaru i zarządzania tymi ryzykami.

Celem zarządzania ryzykiem rynkowym i płynności jest optymalizacja wyniku finansowego Banku poprzez świadome podejmowanie działalności niosącej ze sobą te ryzyka, przy jednoczesnym zachowaniu ich wielkości na zadanym poziomie, zgodnym z apetytem na ryzyko wyznaczonym przez Zarząd i Radę Nadzorczą.

Bank wykorzystuje pochodne instrumenty finansowe w celu zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym oraz stopy procentowej, wykorzystując w tym celu relacje zabezpieczającą wartość godziwą (fair value hedge) i przepływy pieniężne (cash flow hedge). Wdrożone w Banku procesy pomiaru i kontroli tych ryzyk zapewniają bezpieczeństwo powierzonych przez depozytariuszy środków.

Głównymi ryzykami, na które narażony jest Bank są:

- Ryzyko walutowe wynikające zarówno ze struktury bilansu Banku jak i z prowadzonej na rzecz klientów działalności, tj. oferowaniu instrumentów finansowych zabezpieczających ryzyko walutowe.
- Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej wynikające z prowadzonej przez Bank aktywności tradingowej.
- Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej będące odzwierciedleniem struktury bilansowej Banku, w tym głównie części depozytowo-kredytowej.
- Ryzyko płynności wynikające z niedopasowania terminów zapadalności aktywów i pasywów.

Podział kompetencji oraz zadań w procesie zarządzania powyższymi ryzykami wygląda następująco:

- Zarząd RBPL akceptuje ramowe polityki zarządzania ryzykami oraz poziom apetytu na ryzyko, wyrażony w postaci zapotrzebowania na kapitał oraz jako poziom maksymalnej straty.
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (ALCO) dokonuje alokacji poszczególnych limitów ryzyka rynkowego i płynności w ramach zatwierdzonego przez Zarząd poziomu apetytu na ryzyko, rekomenduje działania w zakresie zarządzania ryzykiem oraz opiniuje metodologię jego pomiaru.
- Departament Rynków Finansowych zarządza pozycjami handlowymi Banku w ramach przyznanych przez ALCO limitów, w tym ryzykiem walutowym oraz ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej.
- Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami zarządza pozycjami bankowymi i płynnością Banku w ramach przyznanych przez ALCO limitów, w tym ryzykiem płynności oraz ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej.
- Departament Zarządzania Ryzykiem jest odpowiedzialny za pomiar poziomu narażenia na ryzyko, w tym wykorzystanie limitów.

5.1. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności w Banku bierze się z niedopasowania kontraktowych terminów zapadalności aktywów i pasywów, tj. w głównej mierze z konieczności finansowania długoterminowych kredytów depozytami o krótszej zapadalności. Realizować się ono może poprzez brak możliwości wywiązania się ze swoich bieżących zobowiązań lub też poprzez straty wynikające ze wzrostu kosztu finansowania, który nie jest pochodną zmienności rynkowych stóp procentowych.

W RBPL apetyt na ryzyko płynności definiowany jest poprzez maksymalny profil ryzyka, na jakie Bank może być narażony. Zakłada się, że w sytuacji kryzysowej Bank będzie w stanie w sposób niezakłócony, tj. bez konieczności zmiany w zakresie profilu płynności i bez wpływu na świadczone usługi, prowadzić działalność przez okres 3 miesięcy.

W celu mitygacji tego ryzyka, Bank zarządza płynnością krótko-, średnio jak i długoterminową.

Zarządzanie płynnością krótkoterminową opiera się na monitorowaniu i planowaniu krótkoterminowych wpływów i wypływów, zawieraniu krótkoterminowych operacji na rynku finansowym, w tym z Bankiem Centralnym oraz budowaniu salda aktywów wysokopłynnych stanowiącego rezerwę pokrywającą potencjalne wypływy gotówki z Banku. Działalność związana z zarządzaniem płynnością krótkoterminową skupiona jest w Departamencie Zarządzania Aktywami i Pasywami.

W ramach zarządzania płynnością średnio- i długoterminową Bank dokonuje planowania uwzględniającego przyszłe potrzeby płynnościowe. W ramach procesu budżetowego oraz okresowych przeglądów jego realizacji Bank planuje rozwój aktywów i pasywów w taki sposób, aby kluczowe wskaźniki płynnościowe utrzymywane były na wymaganym poziomie.

Istotną częścią tego procesu jest ustalenie kierunków i wielkości rozwoju Banku po stronie aktywów oraz zapewnienie możliwości sfinansowania go odpowiednim wolumenem pasywów przy zachowaniu zakładanego wyniku finansowego.

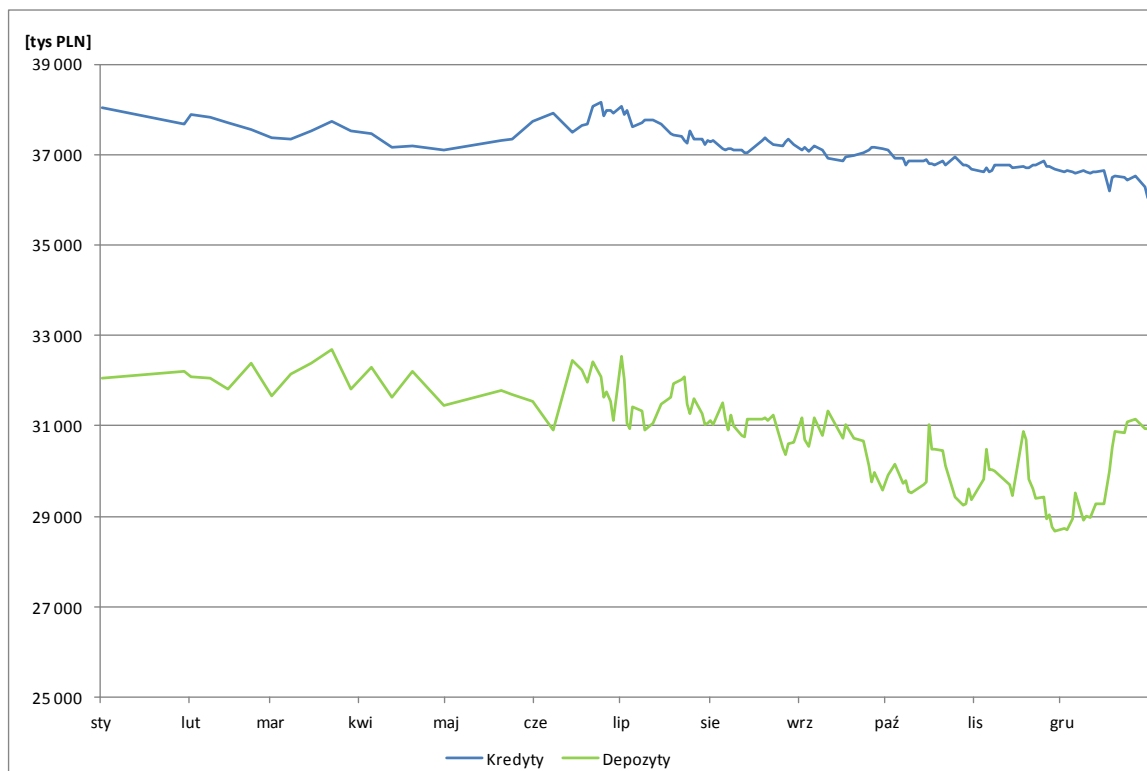
Do kluczowych wskaźników, których poziom musi być zapewniony w procesie planowania należą nadzorcze miary płynności oraz zapewnienie utrzymania ich na wymaganym przez regulatora poziomie, poziom urealnionej luki płynności mierzonej zgodnie z metodologią i wewnętrznymi procedurami Banku oraz możliwość zapewnienia samodzielnego finansowania Banku w scenariuszu kryzysowym.

W ramach comiesięcznych spotkań Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami Bank monitoruje bieżący poziom narażenia na ryzyko płynności i zarządza realizacją wytyczonych planów.

Głównym narzędziem umożliwiającym zarządzanie płynnością jest sterowanie poziomem cen kredytów i depozytów, pozwalające modelować przyszłą strukturę bilansu. W ramach tego procesu w RBPL istnieje system stawek transferowych, uwzględniający zarówno poziom rynkowych stóp procentowych, takich jak na przykład WIBOR, jak również realny koszt pozyskania płynności.

W następstwie akwizycji Polbanku, od początku roku Bank prowadził działania mające na celu ujednoczenie polityki cenowej w obszarze produktów depozytowych dla klientów detalicznych. W wyniku tych działań, portfel depozytowy został zoptymalizowany pod kątem stabilności i elastyczności cenowej.

Wykres 5 Poziom kredytów i depozytów klientów w 2013 roku

W codziennym procesie zarządzania Bank wykorzystuje do celów pomiaru i limitowania ekspozycji na ryzyko płynności urealnioną lukę płynności. W ramach wyznaczania wartości luki, Bank stosuje schematy urealniania terminów zapadalności wybranych, kluczowych z punktu widzenia płynności, pozycji aktywów i pasywów, aby poprawnie prognozować zachowanie się struktury bilansu oraz wpływów i wypływów w czasie. Schematy urealniania wynikają bądź to ze specyfiki instrumentów finansowych (przykładowo zakłada się, że dłużne instrumenty skarbowe możliwe są do zbycia w krótszym terminie niż ich zapadalność) bądź też z zaobserwowanych historycznie zachowań, takich jak przedpłaty kredytów czy utrzymywanie się osadu depozytowego. W przypadku zachowań behawioralnych, Bank wykorzystuje modelowanie statystyczne aby odzwierciedlić i zaprognozować zachowanie się salda w przyszłości.

Tak skonstruowana luka płynności jest przedmiotem codziennego pomiaru i limitowania.

5.2. Ryzyko walutowe

Rynkowe ryzyko walutowe, to ryzyko niekorzystnej zmiany wyniku finansowego Banku, powstałej na skutek zmiany rynkowych kursów wymiany walut.

Apetyt na ryzyko walutowe w RBPL jest definiowany poprzez odniesienie wartości wyniku finansowego do zakładanego wyniku budżetowego i poziomu kapitału, przy czym zakłada się, że:

- W normalnej, nie kryzysowej sytuacji rynkowej skumulowana strata nie przekroczy poziomu planowanego zysku na operacjach walutowych.
- W sytuacji kryzysowej osiągnięta strata na operacjach walutowych nie przekroczy 2% kapitałów.

Narażenie Banku na ryzyko walutowe wynika w większości z zaangażowania w transakcje walutowe przeprowadzane z klientami banku w celu zabezpieczenia przez nich ryzyka oraz ze struktury walutowej bilansu Banku, w tym głównie udzielanych kredytów i finansujących je depozytów.

Dodatkowo Bank prowadzi działalność handlową na rynku walutowym, wykorzystując do tego celu głównie instrumenty pochodne i transakcje FX Spot. W 2013 roku Bank prowadził również działalność handlową ramach prowadzenia otwartej pozycji na waniliowych opcjach walutowych, na którą to działalność Bank uzyskał uprzednio zgodę Komisji Nadzoru Finansowego. Głównym celem tego działania jest umożliwienie zaoferowania klientom Banku korzystniejszych warunków cenowych dla tego produktu.

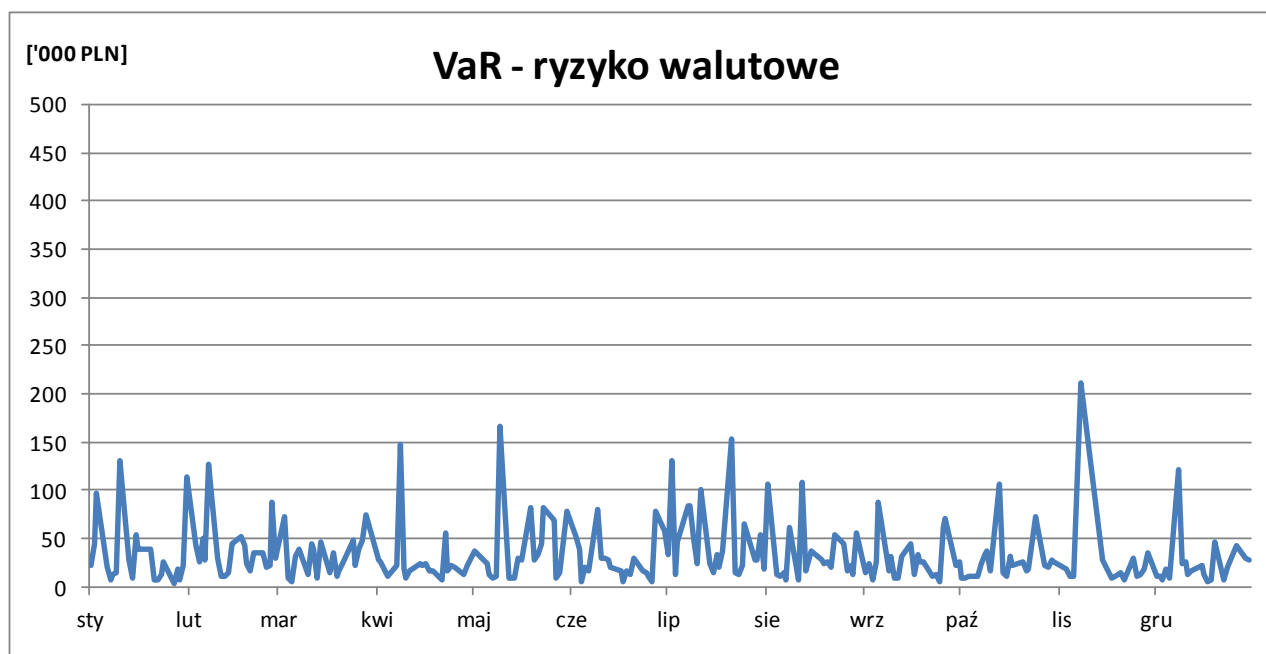
Codzienny proces zarządzania i pomiaru ryzyka walutowego obejmuje monitorowanie wykorzystania przyznaných limitów, w tym wielkości całkowitej otwartej pozycji walutowej zarówno na koniec jak i w trakcie dnia, otwartej pozycji na poszczególnych walutach, pomiar wielkości wartości zagrożonej (Value-at-Risk) oraz wyniku finansowego na operacjach walutowych w okresie kwartalnym i rocznym (limity typu stop-loss). Bank przeprowadza również okresowo testy warunków skrajnych badające wpływ szokowych zmian kursów walutowych na poziom współczynnika wypłacalności, których wyniki są prezentowane na posiedzeniach Komitetu ALCO.

Dla portfela opcyjnego dodatkowo limitowane są współczynniki wrażliwości specyficzne dla tego typu instrumentów: współczynnik Gamma mierzący wrażliwość zmiany ceny portfela opcji na zmianę wartości współczynnika delta, oraz Vega – prezentująca wrażliwość ceny portfela opcyjnego na zmianę poziomu rynkowych zmienności kursów walutowych.

Głównym instrumentem zarządczym, ujmującym syntetycznie poziom narażenia na ryzyko walutowe jest wielkość otwartej pozycji walutowej oraz wartość zagrożona. Dla tej drugiej miary zakłada się 1-dniowy horyzont utrzymania pozycji oraz 99% poziom ufności, co oznacza, że z zadany, 99-procentowym prawdopodobieństwem Bank nie straci w ciągu jednego dnia więcej niż wyznaczona wartość. Obie wielkości podlegają limitowaniu, a kształtowanie się wartości zagrożonej na ryzyko walutowego w ciągu roku widoczne jest na wykresie.

Bank wyznacza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego metodą podstawową. Na 31 grudnia 2013 roku wymóg ten wynosił 0, gdyż pozycja walutowa nie przekraczała 2% funduszy własnych Banku.

Wykres 6 Wartość zagrożona z tytułu ryzyka walutowego w 2013 roku.

Szczegółowe dane w formie tabelarycznej widoczne są poniżej.

Tabela 16. Statystyki poziomu wartości zagrożonej w 2013 roku

['000 PLN]	Min	Max	Średnia	Stan na 31 grudnia
Wartość zagrożona	3	211	32	28

5.3. Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej to obecne i przyszłe ryzyko dochodów i kapitału, wynikające z ruchów stóp procentowych. Ryzyko stopy procentowej wynika z różnic między okresami przeszacowania przepływów pieniężnych (ryzyko zmiany cen), ze zmieniającej się relacji stóp między różnymi krzywymi dochodu, mającymi wpływ na działalność bankową (ryzyko bazowe), ze zmieniających się relacji stóp w całym spectrum terminów zapadalności (ryzyko krzywej dochodowości) oraz z opcji na stopę procentową, wbudowanych w produkty bankowe (ryzyko opcji).

Apetyt na ryzyko stopy procentowej w RBPL jest definiowany poprzez odniesienie wartości wyniku finansowego do zakładanego wyniku budżetowego i poziomu kapitału, przy czym zakłada się, że:

- W normalnej, nie kryzysowej sytuacji rynkowej skumulowana strata na pozycjach niosących ryzyko stopy procentowej nie przekroczy dwukrotności planowanego zysku.
- W sytuacji kryzysowej osiągnięta strata nie przekroczy 5% kapitałów.

Ryzyko stopy procentowej w RBPL pochodzi z dwóch głównych źródeł:

Księgi bankowej, zawierającej strukturalną ekspozycję Banku pochodzącą w głównej mierze z udzielanych kredytów i przyjmowanych depozytów oraz niedopasowania ich terminów przeszacowania.

Księgi handlowej, zawierającej transakcje zawierane przez Bank w celu odniesienia korzyści z tytułu krótkoterminowych zmian parametrów cenowych.

Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej jest zarządzane przez Departament Zarządzania Aktywami i Pasywami, natomiast w księdze handlowej przez Departament Rynków Finansowych, z zastosowaniem płynnych instrumentów dłużnych oraz instrumentów pochodnych.

Ważnym narzędziem pomiaru narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej jest luka przeszacowania.

W zakresie pozycji zakwalifikowanych do portfela bankowego, rachunki bieżące o nieustalonym terminie wymagalności, charakteryzujące się wysoką stabilnością i małą wrażliwością cenową, wykazywane są w terminie przeszacowania 1 roku, w kwocie estymowanej zgodnie z przyjętą w banku metodologią wyznaczania osadu dla tego typu produktów. Kredyty prezentowane są zgodnie z ich kontraktowym terminem przeszacowania. Oznacza to, że ryzyko stopy procentowej nie są modelowane przyszłe wcześniejsze spłaty kredytów. Jednak ich potencjalny wpływ na ryzyko stopy procentowej jest marginalny, ze względu na stosowaną w Banku politykę udzielania kredytów opartych o zmienne stawki procentowe. Pomiaru istotności tego wpływu Bank dokonuje w okresach kwartalnych, natomiast pomiar pozostałych ryzyk dotyczących stóp procentowych przeprowadzany jest w trybie dziennym.

Tabela 17. Luka przeszacowania stopy procentowej

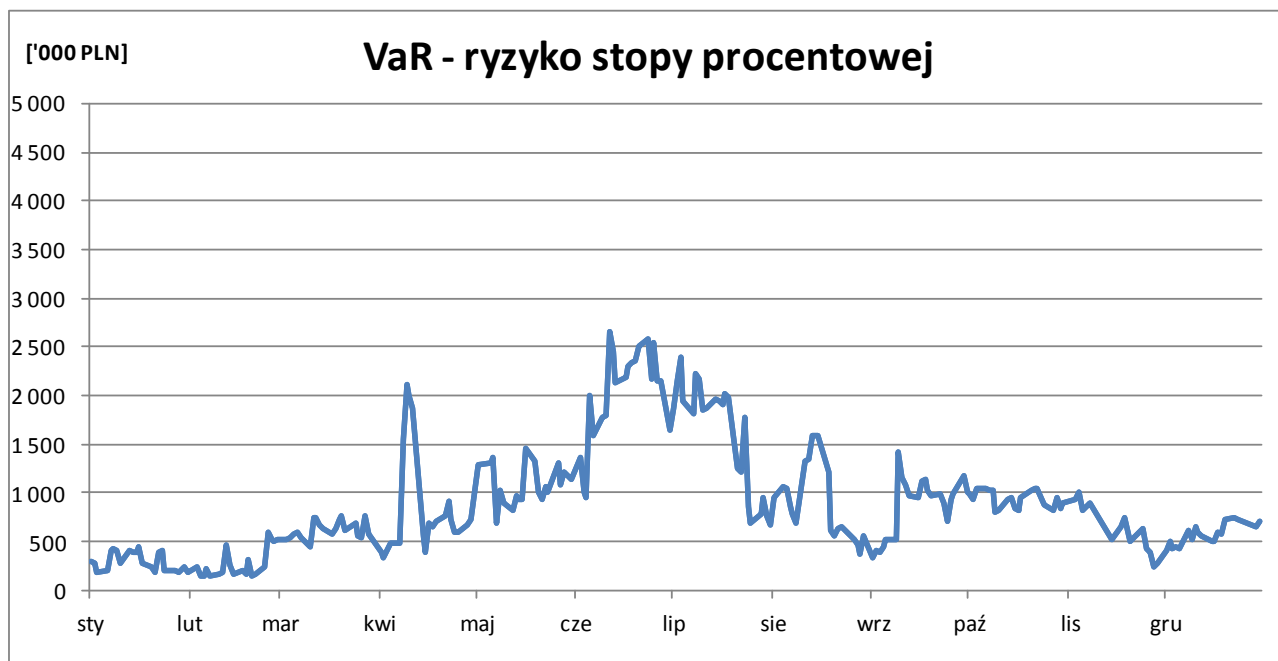
[mln PLN]	0-3M	3-6M	6-12M	1-2Y	2-5Y	>5Y	Razem:
Aktywa:							
Kasa i środki w NBP	2 422	0	0	0	0	0	2 422
Instrumenty dłużne	10 097	253	13	0	157	10	10 531
Należności od banków	349	0	5	0	0	0	354
Należności od klientów	32 816	149	74	17	29	123	33 208
Pozostałe aktywa	167	0	0	0	0	0	167
Instrumenty pozabilansowe	533	0	0	0	0	0	533
Pozycje aktywne razem	46 384	402	91	17	187	133	47 215
Pasywa							
Zobowiązania wobec banków	-11 286	0	-28	0-76	-19	0	-11 408
Zobowiązania wobec klientów	-25 169	-1 837	-3 433	-20	-1	0	-30 461
Pozostałe pasywa	-414	0	0	0	0	0	-414
Instrumenty pozabilansowe	-454	0	0	0	0	0	-454
Pozycje pasywne razem	-37 324	-1 837	-3 461	-96	-20	0	-42 737
Luka przeszacowania	9 061	-1 435	-3 369	-79	167	133	

Ryzyko stopy procentowej jest przedmiotem ciągłego pomiaru i limitowania z zastosowaniem wielu metod takich, jak wrażliwość zmiany wyceny na równoległe przesunięcie krzywych rentowności o 1 punkt bazowy w podziale na przedziały przeszacowania czy analiza zmiany wyniku odsetkowego w rocznym horyzoncie dla zadanego scenariusza zachowania się czynników rynkowych.

Głównymi miarami stosowanymi do pomiaru ryzyka stopy procentowej są wartość zmiany punktu bazowego (BPV) oraz wartość zagrożona (VaR), która ujmuje syntetycznie poziom narażenia na ryzyko stopy procentowej jest wartość zagrożona. W RBPL dla tej wartości zagrożonej zakłada się 1-dniowy horyzont utrzymania pozycji oraz 99% poziom ufności, co oznacza, że z zadanym, 99-procentowym prawdopodobieństwem Bank nie straci w ciągu jednego dnia więcej niż wyznaczona wartość. Obydwie miary podlegają limitowaniu a kształtowanie się w ciągu roku wartości zagrożonej dla księgi handlowej widoczne jest na wykresie 7.

Wykres 7 Wartość zagrożona z tytułu ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w 2013 roku

Dodatkową miarą stosowaną w RBPL do oszacowania wielkości wpływu na wynik finansowy nagłej, szokowej zmiany stóp procentowych jest Earnings-at-Risk, zakładająca równoległy ruch krzywych i indeksów rynkowych o 100 punktów bazowych oraz biorąca pod uwagę roczny horyzont zmiany, przy niezmięnionej strukturze bilansu. Analiza jest przeprowadzana dla księgi bankowej a jej wynik widoczny jest w tabeli poniżej. Znaczący spadek w stosunku do roku poprzedniego wynika z faktu, że Bank prowadził aktywną politykę w ramach rachunkowości zabezpieczeń w roku 2013.

Tabela 18. Wartość zmiany wyniku finansowego w okresie rocznym przy przesunięciu krzywych o 100 punktów bazowych w podziale na waluty

Earnings-at-Risk przy przesunięciu krzywych o 100 pb w horyzoncie rocznym	
PLN	66 453
EUR	17 346
USD	3 114
CHF	14 474
Pozostałe	-513
Razem	101 901

Bank wyznacza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka ogólnego stóp procentowych metodą zaktualizowanego średniego okresu zwrotu (duration) oraz z tytułu ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych metodą podstawową. Na 31 grudnia 2013 wymogi te wynosiły odpowiednio: **8 435** oraz **26 129** tys. zł.

6. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne jest to możliwość straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych, lub ze zdarzeń zewnętrznych. Definicja obejmuje ryzyko prawne, ale nie obejmuje ryzyka strategicznego oraz ryzyka utraty reputacji.

6.1. Cel zarządzania ryzykiem operacyjnym

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Bank działalności operacyjnej poprzez wdrożenie efektywnych mechanizmów identyfikacji, oceny i kwantyfikacji, ograniczania, oraz monitorowania i raportowania ryzyka operacyjnego.

Polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku ma odzwierciedlać profil ryzyka operacyjnego Banku i zapewnić:

- kontrolę poziomu ryzyka na akceptowalnym poziomie adekwatnym do rozmiaru i charakteru działalności Banku,
- podejmowanie działań zmierzających do likwidacji przyczyn oraz negatywnych skutków zdarzeń operacyjnych,
- minimalizację strat powstających w wyniku zdarzeń operacyjnych,
- poprawę efektywności procesów,
- kształtowanie świadomości związanej z ryzykiem operacyjnym.

6.2. Apetyt na ryzyko operacyjne

Apetyt Banku na ryzyko operacyjne wyrażony jest w postaci:

- wartości kapitału wewnętrznego alokowanego na ryzyko operacyjne,
- wartości strat operacyjnych dla zdarzeń operacyjnych zidentyfikowanych w Banku w ciągu 12 miesięcy odniesionej do wartości przychodów operacyjnych Banku w tym samym okresie.

6.3. Organizacja procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym

Podstawowe zasady dotyczące zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku:

- właścicielami ryzyka operacyjnego są menadżerowie linii biznesowych oraz poszczególnych jednostek organizacyjnych Banku,
- organem nadzorującym proces zarządzania ryzykiem operacyjnym jest Komitet Sterujący ds. Ryzyka Operacyjnego,
- istnieje niezależna funkcja zarządzania ryzykiem operacyjnym umiejscowiona w Departamencie Zarządzania Ryzykiem,
- występuje niezależny przegląd procedur i procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym dokonywany przez audyt wewnętrzny,
- przeprowadzane jest systematyczne gromadzenie danych związanych z ryzykiem operacyjnym,
- przeprowadzane jest szacowanie ekspozycji i raportowanie ryzyka operacyjnego,
- podejmowane są działania mające na celu ograniczenie ryzyka operacyjnego do akceptowalnego poziomu.

6.4. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka operacyjnego

Zgodnie z Polityką Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym w Banku stosowane są następujące instrumenty identyfikacji i pomiaru ryzyka:

- gromadzenie informacji o zdarzeniach operacyjnych,
- monitoring kluczowych wskaźników ryzyka,
- analizy scenariuszy dla zdarzeń charakteryzujących się małą częstotliwością i wysoką dotkliwością,
- przeprowadzanie samooceny ryzyka operacyjnego dla kluczowych obszarów ryzyka operacyjnego,
- raportowanie ryzyka operacyjnego do Zarządu oraz jednostek organizacyjnych Banku.

6.5. Wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka operacyjnego.

Do wyliczenia minimalnego wymogu kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego Bank stosuje metodę standardową (TSA – *The Standardized Approach*) zgodnie z załącznikiem nr 14 do Uchwały. W roku 2013 wymóg kapitałowy z tytułu tego ryzyka wynosił w Banku **328 310,15 tys. zł**.

6.6. Suma strat brutto z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego w roku 2013

Suma strat brutto z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego odnotowanych w 2013 roku w RBPL wyniosła **8 463,62** tys. zł

Poniższa tabela prezentuje udział poszczególnych kategorii zdarzeń wg klasyfikacji przedstawionej w Uchwale 76/2010 wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego we wspomnianej sumie strat brutto.

Tabela 19. Suma strat brutto z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego odnotowanych w 2013 roku w RBPL

Rodzaj zdarzenia	Kategoria zdarzenia	Kwota straty brutto w tys. zł	% sumy strat brutto
Oszustwa wewnętrzne	Działania nieuprawnione	6,53	0,08%
	Kradzież i oszustwo	161,56	1,91%
Oszustwa zewnętrzne	Kradzież i oszustwo	6 454,02	76,26%
	Bezpieczeństwo systemów	0,00	0,00%
Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	Stosunki pracownicze	3,87	0,05%
	Bezpieczeństwo środowiska pracy	0,00	0,00%
	Podziały i dyskryminacja	0,00	0,00%
Klienci, produkty i praktyki operacyjne	Obsługa klientów, ujawnianie informacji o klientach, zobowiązania względem klientów	14,56	0,17%
	Niewłaściwe praktyki biznesowe lub rynkowe	162,57	1,92%
	Wady produktów	0,00	0,00%
	Klasyfikacja klienta i ekspozycje	0,00	0,00%
	Usługi doradcze	0,00	0,00%

Rodzaj zdarzenia	Kategoria zdarzenia	Kwota straty brutto w tys. zł	% sumy strat brutto
Szkody związane z aktywami rzeczowymi	Kłęski żywiołowe i inne zdarzenia	92,55	1,09%
Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	Systemy	328,07	3,88%
	Wprowadzanie do systemu, wykonywanie, rozliczanie i obsługa transakcji	1 210,21	14,30%
	Monitorowanie i sprawozdawczość	1,33	0,02%
Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	Napływ i dokumentacja klientów	28,34	0,33%
	Zarządzanie rachunkami klientów	0,00	0,00%
	Kontrahenci niebędący klientami banku (np. izby rozliczeniowe)	0,00	0,00%
	Sprzedawcy i dostawcy	0,00	0,00%
Razem		8 463,62	100,00%

W 2013 roku głównym źródłem ryzyka operacyjnego w RBPL były straty sklasyfikowane jako „Oszustwa zewnętrzne„ w łącznej kwocie **6.454,02 tys. zł** stanowiącej 76,26% wszystkich strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego odnotowanych w 2013 roku. W celu ograniczenia tego typu strat w przyszłości:

- wprowadzono dodatkowe elementy mitygujące ryzyko nadużyć w procesie factoringowym i kredytowym dla przedsiębiorstw,
- przeprowadzono dodatkowe programy szkoleniowe z aspektów działań zapobiegających nadużyciom adresowane do pracowników dedykowanych do procesów kredytowych,
- powołano w departamentach kredytowych wyspecjalizowane osoby odpowiedzialne za prewencję nadużyć.

Drugim rodzajem zdarzeń pod względem kwoty strat brutto, były straty sklasyfikowane jako „Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi„ w łącznej kwocie **1.239,87 tys. zł** stanowiącej 14,65% wszystkich strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego odnotowanych w 2013 roku. Aby ograniczyć występowanie tego typu strat operacyjnych w przyszłości w RBPL przeprowadzona została reorganizacja wybranych procesów biznesowych oraz wprowadzono dodatkowe kontrole funkcjonalne w wybranych obszarach prowadzonej działalności.

Straty sklasyfikowane jako „Awarie i błędy infrastruktury i systemów IT” w łącznej kwocie **328,01 tys. zł** stanowiącej 3,88% wszystkich strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego odnotowanych w 2013 roku były trzecim rodzajem zdarzeń pod względem kwoty strat brutto w profilu ryzyka operacyjnego RBPL. W celu ograniczenia zidentyfikowanych strat operacyjnych wynikających z awarii i błędów infrastruktury i systemów IT wprowadzono stosowne zmiany w systemach informatycznych banku.

7. Zarządzanie kapitałem

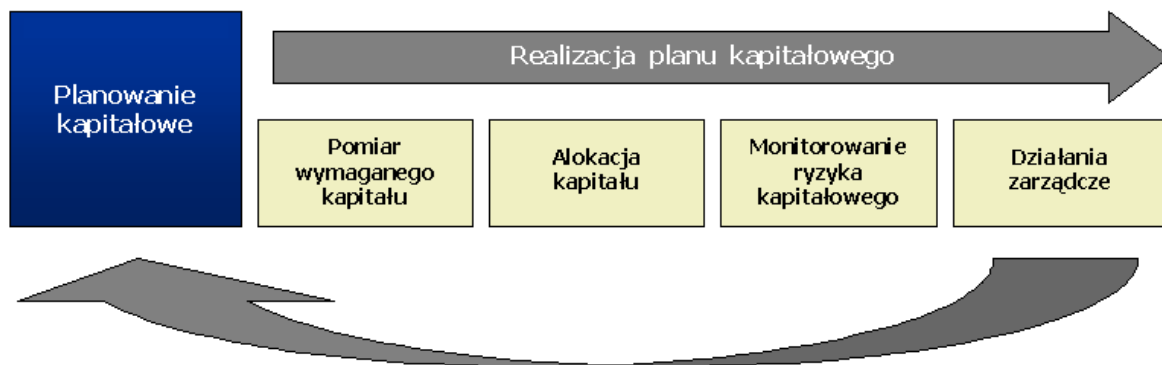
Zarządzanie kapitałem w Banku ma na celu ograniczanie ryzyka kapitałowego rozumianego jako ryzyko niewypełnienia norm nadzorczych w zakresie adekwatności kapitałowej oraz jednocześnie ryzyko braku możliwości realizacji celów biznesowych wynikające z niewłaściwego poziomu kapitałów, ich nieefektywnej struktury lub nieefektywnego wykorzystania.

Oznacza to zapewnienie:

- wartości kapitału adekwatnej do ryzyka prowadzonej działalności z uwzględnieniem norm nadzorczych i apetytu na ryzyko,
- odpowiedniej struktury kapitału,
- odpowiedniego procesu planowania kapitałowego,
- odpowiedniej strategii w zakresie źródeł pozyskiwania kapitału,
- optymalnego zwrotu na kapitale i ryzyku w bieżącym okresie, jak również utrzymanie potencjału stabilnego zwrotu na kapitale w horyzoncie długoterminowym.

Proces zarządzania kapitałem zorganizowany jest wg poniższego schematu

Schemat II - Proces zarządzania kapitałem

7.1. Planowanie kapitałowe

Wysokość i stabilność kapitałów determinuje skalę działalności banku oraz odzwierciedla jego wypłacalność i bezpieczeństwo, dlatego Bank zwraca szczególną uwagę na proces planowania kapitałowego. Planowanie kapitałowe, którego produktem jest plan kapitałowy odbywa się w cyklu rocznym. Przegląd założeń planu kapitałowego jest wykonywany kilkakrotnie w ciągu roku w zależności od zmieniającej się sytuacji biznesowej wywołanej czynnikami wewnętrznymi bądź zewnętrznymi. Wykonanie planu kapitałowego jest monitorowane w cyklu miesięcznym i raportowane na ALCO.

Określając zapotrzebowanie na kapitał oraz sposoby jego wykorzystania, Bank ma na względzie wymagania właścicieli Banku, wymogi nadzorcze oraz aktualny i planowany profil ryzyka.

W procesie planowania kapitałowego określone są cele kapitałowe, kapitał potrzebny do realizacji celów biznesowych wyznaczonych w strategii Banku oraz struktura kapitału niezbędna do realizacji tych celów. Istotnym elementem planowania jest scenariuszowa analiza wrażliwości, z której wynika poziom odporności Banku na zdarzenia niekorzystnie wpływające na współczynnik wypłacalności (poprzez zwiększenie wymogów lub zmniejszenie kapitału dostępnego na pokrycie ryzyk).

Na podstawie analizy wrażliwości ustalany jest minimalny poziom kapitału spełniającego wymogi nadzorcze. Z drugiej strony, mając na uwadze oczekiwania właścicieli ustalany jest maksymalny poziom kapitału jaki Bank powinien utrzymywać. Celem Banku jest utrzymanie kapitału na poziomie optymalnym, czyli pomiędzy poziomem minimalnym i maksymalnym.

Planowana konsumpcja kapitału odnosi się zarówno do poszczególnych typów ryzyk objętych w Banku pomiarem jak i do jednostek biznesowych generujących ryzyko. Na podstawie analizy konsumpcji kapitału oraz wyników scenariuszowej analizy wrażliwości ustalane są limity kapitałowe. System limitów kapitałowych jest systemem wczesnego ostrzegania pozwalającym na zarządzanie konsumpcją kapitału w Banku na poziomie poszczególnych jednostek organizacyjnych.

7.2. Adekwatność kapitałowa

Monitorowanie adekwatności kapitałowej oraz limitów kapitałowych ma na celu zapewnienie, że profil ryzyka Banku oraz poziom kapitału są zgodne z planem kapitałowym i stanowi podstawę dla podejmowania działań w procesie zarządzania kapitałem.

Raportowanie poziomu ryzyka kapitałowego odbywa się w cyklu miesięcznym i obejmuje swoim zakresem:

- adekwatność kapitałową (współczynniki wypłacalności),
- analizę wymaganego kapitału,
- strukturę funduszy własnych,
- analizę kapitału wewnętrznego,
- limity kapitałowe.

Odbiorcą raportów miesięcznych jest Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami. Ponadto Rada Nadzorcza jest okresowo informowana o profilu ryzyka kapitałowego.

7.3. Baza kapitałowa

Bank posiada dostosowane do rozmiaru prowadzonej działalności fundusze własne, które obejmują fundusze podstawowe oraz fundusze uzupełniające, a także pozycje pomniejszające fundusze własne banku, określone w ustawie Prawo bankowe oraz przepisach szczególnych wydanych na jej podstawie.

1) Fundusze podstawowe Banku obejmują:

i) fundusze zasadnicze Banku, na które składają się:

- (a) kapitał zakładowy - związany z emisją nowych akcji obejmowanych przez RBI,
- (b) kapitał zapasowy - tworzony z odpisów z zysku oraz premii emisyjnych uzyskanych z emisji akcji,
- (c) kapitały rezerwowe - przeznaczone na pokrycie szczególnych strat lub wydatków tworzone z odpisów z zysku netto,

ii) pozycje dodatkowe funduszy podstawowych Banku, na które składają się:

- (a) fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej - tworzony jest z odpisów z zysku,
- (b) niepodzielony zysk z lat ubiegłych,
- (c) zysk w trakcie zatwierdzania oraz zysk netto bieżącego okresu sprawozdawczego, obliczone zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości, pomniejszone o wszelkie przewidywane obciążenia i dywidendy, w kwotach nie większych niż kwoty zysku zweryfikowane przez biegłych rewidentów.

iii) pozycje pomniejszające fundusze podstawowe Banku, określone w ustawie Prawo bankowe przepisach szczególnych wydanych na jej podstawie.

2) Fundusze uzupełniające Banku obejmują:

i) zobowiązania podporządkowane,

ii) pozycje pomniejszające fundusze uzupełniające Banku, określone w ustawie Prawo bankowe przepisach szczególnych wydanych na jej podstawie.

Pomniejszenia podstawowych i uzupełniających funduszy własnych wynikają z pozycji wartości niematerialnych i prawnych oraz z zaangażowania kapitałowego Banku w spółki Raiffeisen Financial Services Polska Sp. z o.o., Leasing Poland Sp. z o.o. oraz Raiffeisen Investment Polska.

Polityka w zakresie rozwoju struktury kapitałowej jest realizowana poprzez podwyższanie funduszy podstawowych w drodze:

- zatrzymania zysków (termin przyrostu kapitału z tego źródła może być zarządzany zgodnie z przepisami rachunkowymi wymagającymi badań okresowych, jeśli rozwój działalności będzie tego wymagał),
- wpłat ze strony akcjonariuszy,
- maksymalizacji wykorzystania pozostałych kapitałów w drodze emisji długu podporządkowanego,
- przeniesienia ryzyka na inwestorów zewnętrznych w drodze syntetycznych programów sekurytyzacji strumieni pieniężnych.
- przeniesienie ryzyka na inwestorów zewnętrznych w drodze syntetycznych programów sekurytyzacji strumieni pieniężnych.

Bank nie zalicza kapitału krótkoterminowego na pokrycie ryzyka rynkowego do funduszy własnych.

Tabela 20. Zestawienie wartości składników funduszy własnych

Pozycja	
Fundusze własne ogółem	5 325 840
Fundusze własne podstawowe	5 285 545
Fundusze zasadnicze	4 573 689
Wpłacony i zarejestrowany kapitał zakładowy	2 207 461
Kapitał zapasowy	234 175
Premia emisyjna	2 132 053
Kapitały rezerwowe	430 577
Pozycje dodatkowe	910 020
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	910 020
Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe	-650 065
Wartości niematerialne i prawne	-628 741
Inne pomniejszenia funduszy podstawowych, w tym:	-21 324
Zaangażowania kapitałowe banku w instytucje finansowe, kredytowe, banki krajowe i zagraniczne i zakłady ubezpieczeń	-21 324
Fundusze uzupełniające	61 620
Zobowiązania podporządkowane	82 944
Pozycje pomniejszające fundusze uzupełniające	-21 324

W 2013 r. Bank zaliczył do funduszy własnych stratę z 2012 roku w kwocie 34 513 tys. zł. Miała miejsce również amortyzacja dwóch pożyczek podporządkowanych, zaliczonych do kapitałów uzupełniających, w wysokości 54 000 tys zł oraz 5 000 tys. EUR. W konsekwencji wartość funduszy uzupełniających spadła w stosunku do 2012 r. o 73 261 tys. zł. W stosunku do grudnia 2012 roku łączna wartość funduszy własnych do współczynnika wypłacalności spadła o 156 698 tys zł.

7.4. Współczynnik wypłacalności

W ciągu 2013 roku Bank spełniał wymogi regulacyjne dotyczące współczynnika adekwatności kapitałowej. Szczegółowe informacje dotyczące wymogów kapitałowych i współczynnika wypłacalności przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Współczynnik wypłacalności oraz minimalne wymogi kapitałowe Banku

Pozycja	
Współczynnik wypłacalności	12,35 %
Fundusze własne do wyliczenia współczynnika wypłacalności	5 325 840
Minimalne wymogi kapitałowe	3 450 062
Ryzyko kredytowe i kontrahenta	3 081 748
Ryzyko operacyjne	328 310
Ryzyko rynkowe, w tym:	40 003
<i>ryzyko szczególne cen instrumentów dłużnych</i>	31 569
<i>ryzyko ogólne stóp procentowych</i>	8 435

8. Kapitał ekonomiczny

8.1. Strategia zarządzania ryzykiem

Ryzyko występujące w otoczeniu instytucji działających w sektorze finansowym jest postrzegane jako immanentna cecha każdego typu działalności nakierowanej na generowanie zysków. Bank postrzega ryzyko jako źródło wartości dodanej oraz jako „efekt uboczny” prowadzonej działalności:

- Wartość dodana z podejmowania ryzyka wyraża się poprzez celowe prowadzenie działalności, która związana jest nieodmiennie z powstawaniem strat wynikających z zachowania się kontrahentów banku, bądź mechanizmów rynkowych. Immanentną cechą działalności bankowej jest podejmowanie ryzyka kredytowego oraz rynkowego.
- Bank będąc organizacją zarządzaną przez ludzi oraz prowadzoną w oparciu o określone procedury oraz regulacje ekspozuje się na ryzyko, które nie jest źródłem przychodów, ale które sam implikuje swoją naturą. Bank identyfikuje ryzyka wynikające z tego zakresu oraz tworzy systemy zarządzania, które pozwalają minimalizować straty. Ryzyko operacyjne, reputacji, prawne, regulacji zewnętrznych są przykładami ryzyk, które nie są źródłami przychodu jednakże implikują straty banku.

Świadomość ryzyka pozwala prowadzić skuteczny proces zarządzania ryzykiem, którego esencją jest wyznaczenie miar ryzyka oraz zarządzanie nimi w określonych ramach, zdefiniowanych w strategii ryzyka oraz politykach dedykowanych poszczególnym jego kategoriom.

8.2. Kwantyfikacja ryzyka

Bank przyjmuje założenie, że ryzyko jest kategorią mierzalną. Miarą ryzyka jest prawdopodobieństwo wystąpienia straty finansowej o określonej wielkości. Co za tym idzie Bank, korzystając z narzędzia pomiaru, określa wartość strat oczekiwanych występujących z największym prawdopodobieństwem oraz strat nieoczekiwanych występujących z prawdopodobieństwem korespondującym z apetytem na ryzyko, określającym prawdopodobieństwo upadku Banku.

W celu pokrycia strat oczekiwanych oraz nieoczekiwanych Bank tworzy fundusze, w których ciężar będą te straty rozliczane.

W przypadku strat oczekiwanych stworzony fundusz ma znamiona środków rezerwowych, które pod koniec okresu rozliczeniowego pomniejszają bezpośrednio wynik prowadzonej działalności.

Straty nieoczekiwane ze względu na swoją charakterystykę wchodzi w ciężar kapitałów własnych banku a ich oszacowana wielkość stanowi wymóg kapitałowy, który w ramach filaru II Uchwały nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego nazywany jest kapitałem wewnętrznym, bądź kapitałem ekonomicznym.

Prawdopodobieństwo, przy którym obserwowana jest wartość kapitału ekonomicznego jest związane ze skłonnością do podejmowania ryzyka przez właścicieli Banku. Wyznaczane jest ono w ramach budowania strategii ryzyka poprzez zdefiniowanie apetytu na ryzyko.

Bank wyznacza kapitał ekonomiczny na poziomie ufności 99.95%.

8.3. System zarządzania ryzykiem

W celu zagwarantowania adekwatności wyznaczania kapitału wewnętrznego bank definiuje system zarządzania ryzykiem. W ramach ww. systemu Bank określa profil swojego ryzyka, aparat pomiaru a także osadza proces zarządzania ryzykiem.

Proces oceny adekwatności kapitału wewnętrznego składa się z warstwy ramowej (określającej ramy metodologiczne procesu) oraz raportowo-kontrolnej (zapewniającej skuteczny proces pomiaru, monitorowania oraz raportowania).

8.3.1. Warstwa ramowa

W zakresie warstwy ramowej Bank przeprowadza następujące działania:

- przegląd istniejącego procesu,
- identyfikację ryzyka,
- budowę instrumentu pomiaru oraz założeń procesu zarządzania ryzykiem.

W procesie identyfikacji ryzyka bank analizuje profil swojej działalności oraz otoczenie w celu stworzenia mapy ryzyka, które definiuje wszystkie potencjalnie materialne typy ryzyka. Następnie, każde ryzyko oceniane jest w oparciu o zadane kryteria w celu wyselekcjonowania ryzyk materialnych. Ryzyka materialne poddawane są w kolejnych krokach ocenie pod względem istotności, poprzez zebranie tzw. twardych faktów na temat ekspozycji na ryzyko, zaobserwowanych strat oraz potencjalnych możliwości budowy narzędzia pomiaru.

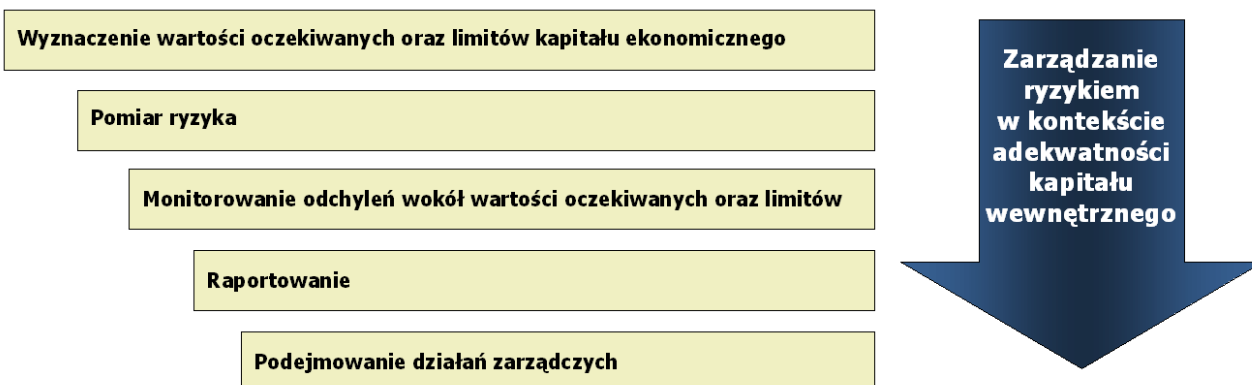
Następnie eksperci z danej dziedziny budują proces zarządzania daną kategorią ryzyka uznaną za materialne. W tym etapie powstaje metodologia pomiaru ryzyka oraz procedury zarządzania ryzykiem. Powyższe procesy prowadzone są z częstotliwością roczną oraz stanowią o warstwie ramowej procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego.

Bank posiadając zdefiniowany profil ryzyka prowadzonej działalności, metodologię pomiaru ryzyka oraz opis procesu zarządzania ryzykiem przechodzi do realizacji procesu raportowo-kontrolnego, który sprowadza się do dokonaniu pomiaru ryzyka, wyznaczenia kontrybucji ryzyka, mitygacji ryzyka oraz raportowania do systemu Komitetów Banku które z ramienia Zarządu Banku odpowiedzialne są prowadzenie procesu zarządzania ryzykiem oraz adekwatnością kapitałową.

8.3.2. Warstwa raportowo-kontrolna

System zarządzania ryzykiem w kontekście procesu adekwatności kapitału wewnętrznego zakłada prowadzenie procesu pomiaru ryzyka, kontroli ryzyka oraz raportowania jego wyników. Etapy procesu zarządzania ryzykiem prezentuje poniższy schemat.

Schemat III - Proces zarządzania kapitałem w kontekście procesu adekwatności kapitału wewnętrznego

Zgodnie z założeniami procesu oceny adekwatności kapitału ekonomicznego Bank dokonuje kwantyfikacji ryzyka, która pozwala określić jaki jest profil oraz poziom ryzyka. W celu osadzenia procesu zarządzania ryzykiem, który nadawałby oraz odbierałby sygnały w relacji z działalnością biznesową, Bank zbudował system alokacji kapitału ekonomicznego. Kapitał ekonomiczny alokowany jest zgodnie z kontrybucją ryzyka jednostek/portfeli, które implikują powstanie ryzyka. Kontrybucja ryzyka definiowana jest w oparciu o kryteria zgodnie z kluczem zdefiniowanym na poziomie modelu alokacji zatwierdzanym przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą Banku.

Ramy procesu kontroli ryzyka tworzone są w momencie procesu budżetowego, gdzie wyznaczane są wielkości oczekiwane oraz limity konsumpcji kapitału ekonomicznego. Proces kontroli ryzyka polega na monitorowaniu użycia powyższych wielkości z częstotliwością miesięczną.

W procesie kontroli ryzyka Bank identyfikuje odchylenia od wielkości oczekiwanych oraz limitów kapitału ekonomicznego. Na podstawie powyższych informacji Bank podejmuje decyzje biznesowe, które pozwalają realizować cel założony w procesie planowania, realizując działania ograniczające w momencie nadmiernego wykorzystania i przekroczenia limitów, oraz podejmowania działań mających na celu pobudzić aktywność biznesową w sytuacji niskiego wykorzystania limitów oraz braku realizacji wartości oczekiwanych.

8.4. Metodyka pomiaru ryzyka

Kapitał ekonomiczny jest wynikiem modeli pomiaru ryzyka. Bank dąży do zbudowania aparatu, który pozwalałby określić prawdopodobieństwo zajścia zdarzeń implikujących dany poziom strat. W zależności od informacji, które bank posiada o historycznej realizacji strat Bank stosuje różnorodne metody aproksymacji rozkładów prawdopodobieństwa.

W przypadku kategorii ryzyka dla których bank dysponuje odpowiednią historią obserwacji zmienności czynników ryzyka Bank posługuje się metodami ilościowymi, wśród których znajdują się następujące metody:

1. analityczne wyznaczania rozkładów prawdopodobieństwa oparte o założenia zaczerpnięte z rachunku aktuarialnego – **ryzyko kredytowe**,
2. dopasowania teoretycznego rozkładu strat – ryzyko operacyjne,
3. wartości zagrożonej (Value AT Risk):
  - a. parametryczna – **ryzyko stopy procentowej, ryzyko płynności**,
  - b. historyczna – **ryzyko walutowe**.

Dla koszyka ryzyk, dla których bank nie dysponuje reprezentatywną próbą historyczną Bank dokonuje oceny poziomu prawdopodobieństwa realizacji danej kategorii ryzyka za tzw. metod jakościowych. Narzędziem pomiaru ryzyka jest kwestionariusz ocen punktowych ryzyka, który jest mapowany do skali prawdopodobieństwa zatwierdzonej przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą Banku.

8.5. Wartość kapitału ekonomicznego

Wartość kapitału ekonomicznego Banku na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła **2 150 199 tys.**

Kapitał ekonomiczny Banku w podziale na poszczególne ryzyka z uwzględnieniem efektu dywersyfikacji prezentuje poniższa tabela.

Tabela 22. Wartości kapitału ekonomicznego

Pozycja	2013	2012
Ryzyko kredytowe	1 833 726	1 786 893
Ryzyko operacyjne	99 870	100 524
Ryzyko płynności	189 896	251 315
Ryzyko stopy procentowej	15 407	19 101
Ryzyko walutowe	496	1 136
Bufor na ryzyko trudnomierzalne	159 385	nd
Efekt dywersyfikacji	-148 582	-171 714
Kapitał ekonomiczny	2 150 199	1 987 254

Wartość kapitału ekonomicznego zaobserwowana w grudniu 2013 roku wzrosła o 8% w stosunku do roku 2012. Głównym czynnikiem, który spowodował wzrost było włączenie do wyliczeń kapitału ekonomicznego bufora na ryzyko trudnomierzalne. Na profil ryzyka kredytowego, a w konsekwencji wzrost wartości kapitału ekonomicznego z tego tytułu wpłynęły dwie zmiany: wprowadzenie nowej segmentacji poolowej dla kontraktów detalicznych oraz zmiany w modelu ratingowym dla klientów korporacyjnych.

Zaobserwowano spadek wartości kapitału ekonomicznego dla pozostałych typów ryzyka. Największy spadek dotyczył ryzyka stopy procentowej i wynikał z zastąpienia depozytów charakteryzujących się wysoką zmiennością oraz wrażliwością cenową depozytami i rachunkami bardziej stabilnymi, co było efektem ujednoczenia polityki cenowej podczas procesu fuzji RBPL i Polbanku, a także spadkiem rynkowych stóp procentowych. Obniżenie się efektu dywersyfikacji wynika natomiast ze spadku wartości kapitału ekonomicznego dla kategorii ryzyka, które cechują się umiarkowaną korelacją z pozostałymi typami ryzyka zarządzanymi w procesie oceny adekwatności kapitału wewnętrznego

8.6. Warstwa ramowa procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego

Kształt warstwy ramowej procesu ICAAP w roku 2013 został wyznaczony w czasie przeglądu procesu zrealizowanego w III IV kwartale 2013 roku, a jego akceptacja miała miejsce w I kwartale 2014 r. W ramach przeglądu zrealizowane zostały następujące działania:

- powołanie zespołu odpowiedzialnego za realizację przeglądu,
- przegląd procesu i organizacji procesu ICAAP,
- identyfikacja zagrożeń,

- identyfikacja ryzyk istotnych,
- budowa metodologii pomiaru ryzyka/ przegląd istniejących metodologii,
- przedstawienie wyników przeglądu do akceptacji Rady Nadzorczej.

W pierwszym kroku realizowanego projektu jednostka odpowiedzialna za proces ICAAP powołuje zespół ekspertów, którzy dysponując doświadczeniem oraz wiedzą na temat działalności RBPL będą w stanie przeprowadzić założone działania w ramach przeglądu ICAAP. Zespół projektowy powoływany jest przez Zarząd Banku lub upoważniony przez Zarząd Komitet.

Zespół ekspertów przeprowadził przegląd procesu, którego wynikiem było zdecentralizowanie procesu raportowo-kontrolnego. Wyraża się to poprzez określenie jednostek odpowiedzialnych merytorycznie oraz organizacyjnie za dany obszar systemu zarządzania ryzykiem oraz przypisania mu funkcji umożliwiających prowadzenie procesu raportowo-kontrolnego.

Zespół ICAAP wraz z decydentami najwyższego szczebla określił koszyk ryzyk materialnych, które staną się przedmiotem procesu zarządzania ryzykiem. Ryzyka zdefiniowane jako materialne w 2013 roku przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 23. Ryzyka zdefiniowane jako materialne w kontekście kalkulacji kapitału ekonomicznego

Ryzyko	Podejście do pomiaru
- kredytowe	ilościowe
- stopy procentowej	ilościowe
- operacyjne	ilościowe
- walutowe	ilościowe
- płynności	ilościowe
- spadku wyniku odsetkowego	jakościowe
- opcji	jakościowe
- bazowe	jakościowe
- modeli	jakościowe
- zabezpieczeń	jakościowe
- strategiczne	jakościowe
- makroekonomiczne	jakościowe
- regulacyjne	jakościowe

Dla wszystkich wymienionych powyżej kategorii ryzyk zespół zbudował lub skorygował metodologie pomiaru ryzyka oraz określił proces zarządzania ryzykiem.

Wyniki przeglądu procesu ICAAP zostały poddane akceptacji Rady Nadzorczej.

9. Polityka zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze

9.1. Proces ustalenia polityki zmiennych składników wynagrodzeń

W roku 2011 Raiffeisen Bank Polska S.A. rozpoczął prace mające na celu wdrożenie postanowień uchwały KNF nr 258/2011 w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze. W prace przygotowawcze włączone zostały następujące jednostki organizacyjne: Departament Zarządzania Kapitałem Ludzkim, Departament Prawny, Departament Strategii i Organizacji, Departament Zgodności ze Standardami i Bezpieczeństwa, Departament Zarządzania Ryzykiem oraz Departament Rachunkowości Finansowej i Podatków.

Dnia 12 czerwca 2012 roku Rada Nadzorcza powołała spośród swoich Członków Komitet ds. Wynagrodzeń, w skład którego weszli:

- Dr Herbert Stepic – Przewodniczący;
- Martin Grüll – Zastępca Przewodniczącego;
- Aris Bogdaneris – Członek;
- Othon Kollyriotis – Członek.

W związku z rezygnacją Othona Kollyriotisa w dniu 11 października 2012 roku z funkcji w Radzie Nadzorczej w składzie Komitetu ds. Wynagrodzeń pozostali:

- Dr Herbert Stepic – Przewodniczący;
- Martin Grüll – Zastępca Przewodniczącego;
- Aris Bogdaneris – Członek.

Zgodnie z obowiązującym Regulaminem do zadań Komitetu ds. Wynagrodzeń należy:

- Wydawanie opinii na temat polityki dotyczącej zmiennych składników wynagrodzeń, w tym kwoty i składników wynagrodzenia, z uwzględnieniem rozsądnego i stabilnego zarządzania ryzykiem przez Bank, jego kapitału i płynności, należytej dbałości o jego długookresowy dobrobyt oraz interes swoich akcjonariuszy;
- Podejmowanie decyzji we wszystkich sprawach dotyczących uposażeń oraz najważniejszych warunków zatrudnienia ścisłego kierownictwa Banku (w tym, bez ograniczeń, przeglądy wynagrodzeń oraz określanie wysokości premii i celów dotyczących wyników), w szczególności w odniesieniu do osób zajmujących stanowiska kierownicze w pionie zarządzania ryzykiem i szefa funkcji zgodności z przepisami;
- Rekomendowanie Radzie Nadzorczej zmian dotyczących warunków umów zatrudnienia członków ścisłego kierownictwa Banku.

Kolejnym krokiem było wdrożenie „Lokalnych Wytycznych Korporacyjnych” regulujących politykę w zakresie zarządzania wynagrodzeniami pieniężnymi i niepieniężnymi (*Group Directive Total Rewards Management*) w Raiffeisen Bank Polska S.A. Wyżej wspomniane wytyczne stanowiły przełożenie wytycznych Grupy RBI na lokalne warunki zarówno prawne jak i obowiązujące w Banku. W „Lokalnych Wytycznych Korporacyjnych - Zarządzanie Wynagrodzeniami Całkowitymi” w szczególności zostały zawarte zapisy dotyczące wytycznych

w zakresie zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w rozumieniu uchwały 258/2011 KNF.

Zasady ustalania listy osób zajmujących stanowiska kierownicze w rozumieniu uchwały 258/2011 KNF są dodatkowo uregulowane w dokumencie uzupełniającym - Wyznaczenie Kadry Kierowniczej „Podejście Funkcjonalne” dla Instytucji Grupy RBI (*Identified Staff Assessment „Functional Approach” for RZB Group of Institutions*). W myśl tych zasad ocena i wybór stanowisk kierowniczych odbywa się corocznie, a lista akceptowana jest przez Zarząd Banku, Komitet ds. Wynagrodzeń i Radę Nadzorczą.

9.2. Najważniejsze informacje dotyczące kształtowania wynagrodzeń, w tym wynagrodzeń zależnych od wyników

Dokumentem określającym zasady wynagradzania w stosunku do osób zajmujących stanowiska kierownicze są Lokalne Wytyczne Korporacyjne.

Wynagrodzenie całkowite osób zajmujących stanowiska kierownicze w rozumieniu uchwały 258/2011 KNF składa się z dwóch składników:

- część stała wynagrodzenia (wynagrodzenie zasadnicze),
- część zmienna wynagrodzenia, która stanowi wynagrodzenie za wyniki osiągnięte przez pracownika w postaci nagrody rocznej.

Składniki stałe stanowią na tyle dużą część całkowitego wynagrodzenia, aby możliwe było prowadzenie elastycznej polityki zmiennych składników wynagrodzeń, w tym nie przyznawanie w ogóle zmiennych składników wynagrodzenia w przypadku niesatysfakcjonujących wyników Banku.

9.3. Kryteria oceny wyników stanowiących podstawę uprawnień do zmiennych składników wynagrodzenia

W Banku obowiązuje sformalizowany system oceny wyników w tym kompetencji oparty na systemie Zarządzania przez Cele - (MBO), którym objęte są wszystkie osoby zatrudnione na stanowiskach kierowniczych. Proces rozpoczyna się na początku roku od wyznaczenia celów do realizacji. Cele dla Zarządu zbieżne są z celami całego Banku, następnie cele te kaskadowane są na członków Kadry Kierowniczej Banku, w tym na osoby zajmujące stanowiska kierownicze w rozumieniu Uchwały 258/2011 KNF. Osoby te mają wyznaczone cele indywidualne, których realizacja wraz ze spełnieniem założonych wyników finansowych całego Banku - uprawnia do przyznania im zmiennych składników wynagrodzeń. Kryteria oceny realizacji celów indywidualnych mogą być określane w sposób ilościowy lub jakościowy, w zależności od specyfiki postawionego celu. Wyniki, które mają wpływ na część zmienną wynagrodzenia to oprócz wyników indywidualnych i wyników jednostki organizacyjnej wyniki finansowe w skali Banku za okres podlegający ocenie, min. CIR, RORAC, Net Profit after Tax, OPEX. Osoby zatrudnione na stanowiskach z którymi związane są funkcje kontrolne nie mają w celach MBO wyników wskaźników jednostek organizacyjnych uzyskiwanych w kontrolowanych przez nich obszarach działalności Banku, i tym samym ich wynagrodzenie zmienne nie zależy od osiągnięcia odpowiedniego poziomu tychże wskaźników.

Ocena realizacji poszczególnych celów jest dokonywana na bazie rocznej, co stanowi podstawę ustalenia uprawnień do zmiennych składników wynagrodzenia.

9.4. Główne parametry oraz zasady ustalania wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku

Wynagrodzenia zasadnicze osób zatrudnionych na stanowiskach kierowniczych kształtowane są w oparciu o politykę wynagrodzeń obowiązującą w Banku. W przypadku Członków Zarządu wynagrodzenia określa Rada Nadzorcza.

Wysokość zmiennej części wynagrodzenia osób zajmujących stanowiska kierownicze zależy od wyników ich oceny indywidualnej, wyników jednostki organizacyjnej i wyników całego Banku. Wysokość części zmiennej wynagrodzenia corocznie jest przedmiotem decyzji Zarządu Banku i zależy od oceny realizacji celów określonych w MBO, a w przypadku Członków Zarządu wysokość części zmiennej określa Rada Nadzorcza biorąc pod uwagę poziom realizacji celów określonych w MBO.

Wynagrodzenie zmienne osób zajmujących stanowiska kierownicze w rozumieniu uchwały 258/2011 KNF podzielone jest na 2 części:

- 50% wypłacane jest w gotówce;
- 50% przyznawane jest w odroczonej instrumentach finansowych;

40% obu tych części podlega odroczeniu na okres 3 lat.

Każda płatność (zarówno płatność początkowa jak i odroczone raty) podlega warunkowi braku wystąpienia zdarzenia skutkującego jej obniżeniem i/lub cofnięciem.

9.5. Zbiorcze informacje ilościowe dotyczące wysokości wynagrodzenia z podziałem na linie biznesowe

Niżej podane informacje za 2013 r. zawierają następujące pozycje kosztów pracowniczych poniesionych w 2013r.: koszty wynagrodzeń, koszty ubezpieczeń społecznych oraz wynagrodzenie dotyczące płatności w formie akcji.

Tabela 24. Zbiorcze informacje ilościowe dotyczące wysokości wynagrodzeń za 2013 rok z podziałem na linie biznesowe i obszary zarządzania Raiffeisen Bank Polska S.A. (w zł)

Linie biznesowe i obszary zarządzania bankiem	Koszty wynagrodzeń ⁵
Pion Gospodarki Pieniężnej i Rynków Finansowych	37 435 552
Pion Operacji i IT	118 174 743
Pion Bankowości Korporacyjnej	74 772 278
Pion Bankowości Detalicznej	212 618 506
Pion Zarządzania Finansami	21 760 640
Pion Zarządzania Ryzykiem	64 251 559
Pion Prezesa Zarządu (w tym koszty ogólne Banku)	33 999 462
Razem	563 012 739

⁵ Koszty wynagrodzeń zawierają następujące pozycje kosztów osobowych: koszty wynagrodzeń, koszty nagród, koszty ubezpieczeń społecznych oraz wynagrodzenie dotyczące płatności w formie akcji i nie uwzględniają kosztów integracji.

Warszawa, 17 kwietnia 2014 r.

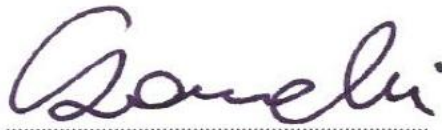
W imieniu Raiffeisen Bank Polska S.A. :

Piotr Czarnecki

imię i nazwisko

Prezes Zarządu

stanowisko/funkcja

podpis

Kazimierz Stańczak

imię i nazwisko

Pierwszy Wiceprezes Zarządu

stanowisko/funkcja

podpis

Jan Czeremcha

imię i nazwisko

Wiceprezes Zarządu

stanowisko/funkcja

podpis

Ryszard Drużyński

imię i nazwisko

Wiceprezes Zarządu

stanowisko/funkcja

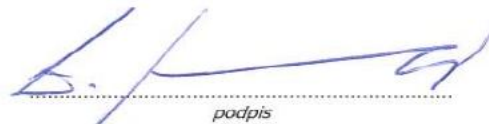
podpis

Łukasz Januszewski

imię i nazwisko

Członek Zarządu

stanowisko/funkcja

podpis

Piotr Konieczny

imię i nazwisko

Członek Zarządu

stanowisko/funkcja

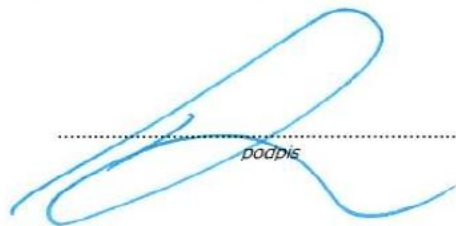
podpis

Marek Patuła

imię i nazwisko

Członek Zarządu

stanowisko/funkcja

podpis

Piotr Kowynia

imię i nazwisko

**Dyrektor Departamentu
Zarządzania Ryzykiem**

stanowisko/funkcja

podpis